Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar

Naatan Hollman

ANSAMBEL SELA AJALUGU 1960NDATEST 1980NDATENI:

NSV LIIDU ESIMENE GOSPELANSAMBEL

Juhendaja: Anne Saluraid

Mag. theol

Tallinn 2025

SISUKORD

Sissejuhatus....3
Uurimismeetodid....5
Ansambel Sela kujunemine....6
Sela algusaastad ja olulised verstapostid....6
Jaanus Kärneri visioon ja panus Eesti gospelmuusika arengusse....9
Noorteteenistused, palveõhtud ja -ööd....12
Apteegi tänav kui Sela kodubaas....17
Tähtsamad sündmused ja tunnistused....18
Ajastu kontekst....24
Muusika ja teoloogia....26
Laulude sisu ning repertuaari, pillide ja tehnika hankimine....26
Kiriku ja koguduse reaktsioon....31
Ühiskonna reaktsioon ja tagakius Nõukogude Eestis....36
Ansambli vaimse mõju ja edu võti....40
Sela mõju Eesti kristlikule muusikale ja järgnevatele põlvkondadele.....41
Kokkuvõte....43
Summary....45
Allikate loetelu....47
Lisad....50
Lisa 1. Intervjuu küsimused Sela liikmetele....50
Lisa 2. Intervjuu küsimused pastorile....51
Lisa 3. Ajatelg Sela olulisematest sündmustest....52
Lisa 4. Väljavõte EMK kirikuvalitsuse protokollist 3. mai 1976....54
Lisa 5. Arhiivmaterjalid: pildid, kirjutised, muusika, videod, salvestused....55

SISSEJUHATUS

Ansambel Sela on Eesti gospelmuusika ja evangeelse kuulutustöö üks olulisemaid teerajajaid, kandes erilist tiitlit "Esimene NSV Liidu gospelansambel" (Elliott, 1991, 10). Kuigi ansambel tegutses sügaval nõukogude aja poliitilises ja kultuurilises kontekstis, ei ole nende tegevust ja mõju siiani põhjalikumalt uuritud. Sela tegevus ja missioon kujutas endast murrangulist nähtust mitte ainult muusikaliselt, vaid ka vaimselt, pakkudes evangeeliumi kuulutamisele uudset lähenemist tollases ajas.

Käesoleva uurimistöö eesmärk on talletada ansambel Sela ajalooline areng 1960ndatest 1980ndate aastateni, uurida ansambli loomise põhjuseid, esile kerkinud väljakutseid ja ansambli mõju nii kirikus kui ühiskonnas laiemalt. Töös keskendutakse sellele, kuidas gospelmuusika ja evangeelium leidsid ühise väljundi muusikalises ja vaimses vormis, pakkudes kristliku sõnumi edastamiseks alternatiivset viisi võrreldes varasema ajaga. Ansambli lugu on oluline osa Eesti kristliku kultuuri ajaloost, ning nende tegevuse dokumenteerimine aitab säilitada selle vaimset ja kultuurilist pärandit tulevastele põlvkondadele. Kui suuline pärand võib aja jooksul ununeda ja seetõttu muutudagi, siis kirjalik dokumentatsioon aitab säilitada täpsemaid ja usaldusväärsemaid andmeid.

Uurimistöö keskendub kolmele peamisele küsimusele: 1) mis inspireeris ansamblit alustama, 2) millised olid nende suurimad väljakutsed nii kirikus sees kui ka ühiskonnas laiemalt, ning 3) kuidas uudne muusikastiil mõjutas evangeeliumi kuulutamist? Uurimistöö tugineb intervjuudele ansambli alustamise, samuti esimestel kümnenditel juures olnud liikmetega ja nende allikmaterjalide analüüsile. Lõppeesmärgiks on pakkuda laiapõhjalisemat ülevaadet Sela liikumise tähtsusest ja selle püsivast mõjust Eesti kristliku muusikakultuurile ja evangeeliumi kuulutamisele. Lisaks ajaloolisele väärtusele pakub käesolev töö arvestatava aluse järgnevate põlvkondade töötegijatele – kogudustele ja kõikidele, kes soovivad mõista evangeelse gospelmuusika rolli ja tähendust totalitaarse režiimi all.

Autor on tänulik kõigile, kes on aidanud kaasa materjali kogumisele ja talletamisele, sealhulgas suur tänu kõikidele intervjueeritavatele nende isiklike mälestuste jagamisel. Eriline tänu kuulub juhendaja Anne Saluraidile.

Kuigi käesolev töö keskendub ansambel Sela varasemale tegevusele nõukogude perioodil, annab see aluse edasiseks uurimiseks. Ajaloo talletamise seisukohalt oleks edaspidi väärt uurida ansambli arengut Eesti iseseisvusperioodil ja analüüsida, kuidas muutused poliitilises ja kultuurilises keskkonnas mõjutasid ansambli tegevust ja rolli kristlikus muusikamaailmas. Lisaks oleks põhjust uurida, kuidas gospelmuusika on mõjutanud Eesti usulist ja kultuurilist maastikku.

Uurimisküsimused:

- Mis inspireeris ansamblit alustama?
- Millised olid algusaastate suurimad takistused nii kirikus sees kui ka ühiskonnas laiemalt? Kuidas need ületati?
- Millised olid uudse muusikastiili mõjud evangeeliumi kuulutamisel?

Uurimisülesanded:

- Viia läbi poolstruktureeritud intervjuud ansambli liikmetega kes olid ansambli rajamise juures ja panustasid algusaastatel
- Intervjueerida ansambliga kokku puutunud kiriku töötegijaid
- Uurida ning läbi töötada erinevaid saadaval olevaid materjale, mis käsitlevad Sela liikumist
- Välja selgitada Sela liikumise edu võti ja vaadelda seda kahest aspektist (uurides liikumist erinevatest külgedest – kiriku sees ja väljaspool kirikut).

UURIMISMEETODID

Käesoleva uurimistöö fookuses on ansambel Sela ajaloo talletamine, selle arengu dünaamika ning mõju uuema muusika ja evangeeliumi kuulutamise viisile. Töö metodoloogiline alus lähtub kvalitatiivsest uurimismeetodist, keskendudes poolstruktureeritud intervjuudele ja dokumentide sisuanalüüsile. Intervjuud võimaldasid koguda osalejate isiklikke mälestusi, kogemusi ja emotsioone, et taastada ansambli varajast tegevust ning selgitada motiivid, mis lõid pinnase ansambli loomiseks. Dokumentide analüüs hõlmas arhiivmaterjale, kirjalikke allikaid ja kirjavahetust, et toetada suulist materjali ajalooliselt usaldusväärse kontekstiga.

Uuringus analüüsitakse, kuidas ansambli uuenduslik muusikaline lähenemine mõjutas evangeeliumi kuulutamist ning kujundas maailmainimeste hoiakuid kiriku suhtes. Esimesed intervjueeritavad valiti koos juhendajaga, mistõttu otsustati alustada andmete kogumist Pille ja Arved Mägilalt, kes on tänaseni ansambli tööd juhtimas. Teised intervjueeritavad lähtusid Pille ja Arved Mägila soovitustest ning intervjuudes esile kerkinud nimedest.

Uurimisülesannete täitmiseks viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud ansambel Sela liikmetega, kes panustasid selle arengusse või olid aktiivselt tegevad selle algusaastatel. Kuna meenutatakse sündmusi, mis toimusid enam kui 50 aastat tagasi, ei ole võimalik sündmuste täpset ajalist järjestust alati määratleda, ent see võimaldab sügavamalt mõista ansambli liikmete tollast motivatsiooni, kogemusi ning kogetud väljakutseid. Samuti uuritakse, kuidas ansambli liikmed tajusid oma rolli Sela liikumises ning laiemalt toonases kirikuelus. Koguduse perspektiivi avamiseks intervjueeriti ka sel perioodil koguduse juhtimisstruktuuris tegutsenud vaimulikke nagu pastor Olav Pärnametsa, pastor Heigo Ritsbeki ja diakon Toomas Pajusood, kes olid tihedalt seotud nii Sela tegevusega kui ka koguduse noortetöö arenguga.

Täiendavalt analüüsitakse ajaloolisi artikleid erinevatest allikatest, arhiivmaterjale Eesti Rahvusarhiivist, internetiallikatest leitavaid dokumente ning kirjavahetust. Need materjalid aitavad rikastada uurimuse ajaloolist tausta ning toetavad ansambli tegevuse mõju sügavat mõistmist omaaegses ühiskondlikus ja kiriklikus kontekstis. Kogutud andmestik loob aluse sisuliseks tõlgenduslikuks analüüsiks, mille kaudu on võimalik avada ansambli rolli ja tähendust laiemas kultuuriloolises raamistikus.

Uurimistöö kirjutamisel kasutati tehisintellekti (OpenAI) abi intervjuude analüüsimisel, struktuuri loomisel ning sisuliste seoste selgemal sõnastamisel. AI ei asendanud autoripoolset kriitilist hindamist ega allikate sisulist tõlgendust, vaid toetas töö metoodilist täpsust.

ANSAMBEL SELA KUJUNEMINE

Sela algusaastad ja olulised verstapostid

Ansambel Sela alustas tegevust 1960ndate lõpu ja 1970ndate alguse Eesti vaimuliku ärkamise ajal. Ühelt poolt andis ansambli loomisele tõuke lääne kristliku muusika eeskujud, teisalt Nõukogude võimu poolt seatud kitsendused muutsid igasuguse religioosse loomingulise tegevuse keeruliseks. Pille Mägila sõnas, et Sela oli üks esimestest ansamblitest Nõukogude liidus, kes alustas gospelmuusika viljelemist (Toodo, 1995). Jaanus Kärner, kes oli Tallinna metodisti koguduse liige, noortejuht ja ansambel Sela rajaja, meenutas korduvalt, et tema varased märkmed ansambli kujunemisest konfiskeeriti ja tõenäoliselt ka hävitati (Kärner, 2006a). Seepärast omavad suulised mälestused suurt väärtust Sela varajaste tegutsemisaastate mõistmisel.

Ülle Ritsbek (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025) meenutab, kuidas ta esmakordselt kuulis laulmas Jaanus Kärnerit, tema abikaasat Annet ja oma venda Enn Jürgensoni. Just see kolmik andis tõuke ansambli tekkimisele. Kui Enn hiljem palus Üllel hakata ansamblis klaverit mängima, oli viimane just lõpetanud muusikakooli ning ansambli

improvisatsioonilise stiiliga kohanemine osutus algul väga keeruliseks (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Ansambli koosseis hakkas peagi kasvama: lisandusid Ülle Ritsbek, Urmas Kiviselg, Heidi Pajusoo (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Hiljem lisandus ka Joel Luhamets, kelle meenutuste järgi olid tegevad ka vennad Arved ja Mati Mägila (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Ühe meeldejääva varajase esinemise kohta meenutab Toomas Pajusoo pühapäevast jumalateenistust 1968. aastal, kus Jaanus, Toomas, Enn ja Arved esitasid laulud *"Just a Closer Walk with Thee"* ja *"He touched me".* 1968. aastat peetaksegi Sela alguse daatumiks (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Alustati mitmehäälsete spirituaalide laulmisega, millele hiljem lisandusid erinevad muusikainstrumendid. Arved Mägila sõnul päris alguses ei olnud rohkem kui 5-6 inimest ning spirituaalne lauldi *a capella* (Toodo, 1995). Koosseisu kasvades hakkasid koos lauljatega lisanduma ka erinevaid instrumente. Sela liikmete sõnul ei olnud ansambli eesmärk ainult muusika tegemine, vaid evangeeliumi kuulutamine igal võimalikul viisil (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025; U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Misjonitöö oli alati fookuses, lisab Luhamets (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Ansamblis laulnud Katrin Rosenblad rääkis, et ansamblitöö baseerus tegelikult vaimulikule kasvamisele ning peale selle tegeleti ka muusikaga (Toodo, 1995). Mart Metsala sõnul asetas aga ansambel Sela suurema rõhu muusikalisele professionaalsusele, samas kui Olevistes rõhutati pigem vaimulikku aspekti (Kroll, 2006, 87).

Joel Luhametsa (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025) mäletamist mööda ei olnud Sela kunagi fikseeritud koosseisuga ansambel. Sageli esineti väiksemates koosseisudes, olenevalt võimalustest ja vajadustest – mõnikord kahekesi, mõnikord mitmekesi (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Kui Erkki-Sven Tüür liitus Sela koosseisuga 1975. aastal, hakkas ta arendama oma muusikalist suunda, mis erines Selas valitsevast suunast ja kasvas tasapisi iseseisvaks loominguks (ansambel *In Spe*) (isiklik suhtlus, 21. veebruar 2025). Tüür sõnab, et

Sela meeskond Jaanus Kärneri ja tema kaaslaste näol ei olnud mitte ainult ansambli alustajad, vaid ka selle idee elluviijad ja arengusuuna kujundajad (E.-S. Tüür, isiklik suhtlus, 21. veebruar 2025).

„Sela visioon ja soov oli alati jõuda Eesti rahvani," sõnas Jaanus Kärner (Niinemägi, 1996). Katrin Rosenbladi sõnul oli Metodisti kirik ainsaks kohaks, sest teised kirikud ei andnud niisuguse muusikastiiliga ansamblile võimalust tegutseda (Toodo, 1995). Selast kujunes Nõukogude Liidu esimene ja kõige pikaajalisem gospelmuusika kollektiiv läbi ajaloo (Niinemägi, 1996). Kui alguses nimetati koosseisu lihtsalt „Jaanuse ansambliks", siis ametlik nimi saadi alles hiljem (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025).

Pille Mägila sõnul on ansamblitöös aastate jooksul osalenud väga palju tegusaid inimesi ning iga uus liige on kaasa toonud pisut oma stiili ja isikupära, kujundades sellega omakorda ansambli nägu (Ansambel Sela, 2025a). Ansambli juures tegutses lisaks ka inimesi, kes panustasid näiteks plakatite kujundamisega ja isiklikus elus kogetud Jumala ligiolu tunnistamisega (P. Mägila, isiklik suhtlus, 28. mai 2025). Selasse on kuulunud: Mart Metsala, Arvo Urb, Marju Kuut (lühikest aega), Herbert Murd (Toodo, 1995), Kadri Hunt (kes laulis koos Marju Kuudiga) (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025), Taavo Remmel, Ahto Abner, Paul Daniel (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024), Rein Mets, Tõnu Kopli, Madis Mikkelsaar, Reet Vahur, Aino Hange, Anne Kärner, Jaanus Kärner, Tarmo Vardja, Kuldar Tamm, Siim Poll, Märt Poll, Rein Toomsalu, Katrin Rosenblad, Enn Jürgenson, Erkki-Sven Tüür, Jaak Tuksam (P. Mägila, isiklik suhtlus, 10. märts 2025), Arved Mägila, Pille Mägila, Uno Looris, Eliko Looris, Heidi Pajusoo, Elo Toodo, Kai-Ines Nelson, Ülle Kiviselg, Helge Pihelgas, Evelin Kõrvits, Urmas Kiviselg, Mati Mägila, Kaspar Kõrvits, Allan Ventsel (Pajusoo, 1998, 4-5; *„Nad tegid nii"*, 2008, 18), Cornelia Tüür (Närhi) (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025), Ülle Kopli, Mae Roos, Raivo Tammoja, Anne Tüür, Heli Metsala, Toomas Pajusoo, Viive Kulm, Toivo Kopli, Eha Kopli, Marju Volmer,

Maret Kivi, Leevi Kivi, Urmas Kivi, Ülle Ritsbek, Joel Luhamets, Anneli Unt, Inna Välja, Jaanus Roosileht, Merike Mägila, Riho Purje, Merle Hollman, Luule Põder, Mehis Metsala, Ants Saluraid, Anne Saluraid, Andres Jaanus, Maila Lehtonen, Monika Kaldre, Viive Mäemets, Tiina Võsu, Moonika Mändmets, Mati Kivistik, Lea Kangur, Madis Teller, Aime Meier (Lipp), Viljar Kuusk, Riina (perekonnanimi teadmata), Valeri (perekonnanimi teadmata) (Kiviselg, 1998, 7). Kindlasti kõik nimed ei ole saanud siin kajastatud. Nimekiri on palju pikem ning Pille Mägila (isiklik suhtlus, 10. märts 2025) on saanud kokku üle 70 inimese, kes kõik on Selas laulnud. 1998. aasta „Sela 30“ kokkutulekule kutsuti üle 50 ansambli endise liikme (Pajusoo, 1998, 4).

Jaanus Kärneri visioon ja panus Eesti gospelmuusika arengusse

Jaanus Kärner (Ameerika perioodil tuntud kui Jon Karner, 1945 – 2007) oli gospelmuusika vaieldamatu teerajaja Eestis. Tema juhtimisel kujunes ansambel Sela mitte üksnes muusikaliseks kollektiiviks, vaid vaimseks liikumiseks, mille mõju ulatus kirikuseintest kaugemale. Jaanuse ema ja isa olid kristlased. Tema isa oli Rootsi misjonär ja ema eriline palveinimene, kes vastutas laste vaimuliku kujunemise eest. Jaanus ise tuli aga usule algkooli ajal, 1959. aasta oktoobris (Niinemägi, 1996). Jaanus on öelnud, et „kristlane on keegi, kes on jagaja ja teenija“, mida ta tõestas ka oma eluga. Jumala valgust ei saa panna vaka alla (Mt 5:15), vaid seda tuleb levitada. Ajastu, kus Jaanus sündis ja kasvas, oli aga selline, kus ei olnud võimalik minna lihtsalt tänavale kuulutama (Niinemägi, 1996) – evangeeliumi levitamiseks tuli leida teised viisid.

Jaanus Kärneri sügav sisemine kutsumus oli viia evangeelium noorteni ning tuua nad kirikusse. Ta sai aru, et traditsiooniline kirikuvorm ei kõneta noori ning tuleb leida uusi, atraktiivsemaid viise noorte kirikusse toomiseks. „Tegime teistsugust muusikat, mis oleks noortele atraktiivne. Aga veelgi olulisem oli evangeliseerimine – see oli kogu liikumise vedur,“ meenutab Ülle Ritsbek (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Juba algusest peale oli

Jaanusel selge visioon: luua gospelkoor koos instrumentaalansambliga. See erines tunduvalt tolle aja kirikus tehtavast muusikast, kus tegutsesid peamiselt segakoorid, meeskoorid, naiskoorid ja pasunakoorid. „Jaanusel oli oma nägemus, mis tõi endaga kaasa uue, lääneliku muusikalise ja vaimuliku suuna,“ sõnas Ülle Ritsbek (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025).

Jaanus alustas tegevust Oleviste koguduses, kus ta laulis Vilgo Linaski (hüüdnimi: Tulli) juhatatud kooris (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Jaanus meenutab, et Oleviste kooril oli kõrgel tasemel vokaaltehnika ning esmased laulu- ja koorijuhtimise kogemused sai ta just sealt. Seal kooris sai ta kokku ka oma tulevase abikaasa Annega, kes oli Oleviste koguduse liige (Niinemägi, 1996). Linaski juhtimisel võeti repertuaari ka mõned spirituaalid (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Jaanusel oli eriline huvi ja armastus gospelkoorimuusika, eriti nn musta gospeli vastu, ning ta soovis seal, Olevistes, koori koos muusikainstrumentidega. Jaanus läks selle ettepanekuga koguduse juhtkonna ette, kus ettepanekut vastu ei võetud (Niinemägi, 1996). Seejärel jätkas ta idee teostamist oma, metodisti koguduses.

Jaanuse visioon kasvas ja laienes järk-järgult. Urve Pärnamets (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025) meenutab, kuidas metodisti koguduses tegutses juba varem umbes 20-liikmeline noorte kollektiiv, mida ta ise juhatas. Kes vähegi laulda oskasid, tulid laulma ja mõni aeg hiljem kutsuti ka Jaanus. Sellest noortekoorist hakkas eralduma grupp, moodustades iseseisva muusikalise rühmituse., sh Jaanus. See hakkas väiksemas koosseisus kogunema, alguses Jaanuse ja Anne kodus (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Jaanus kuulas välismaiseid raadiokanaleid, hankis noote ja otsis uut suunda (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Ühel hetkel oli Urve juhitud noortekooris aga tunda, et musikaalsemad inimesed läksid ära – “Mõnikord ei olnud neid lauluproovis ja ma sain aru, et ega midagi ei ole teha,” sõnas Urve (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Sealt alates hakkas “Jaanuse ansambel” kasvama.

1960ndatel aastatel oli Jaanusel põgusaid kontakte Ameerika evangelistidega. Eriti vaimustas teda Oral Roberts ning tema ülikooli muusikakollektiiv, orkester ja koor. 1968. aastal õnnestus Jaanusel nimetatud ülikooli grupp Tallinnasse külla kutsuda. Jaanus on ise öelnud, et see kohtumine oli tema jaoks pöördeline – see andis talle tõuke hakata tegutsema ning pani uutmoodi mõtlema (Niinemägi, 1996). Jaanus Kärneri sõnul oli esimene Sela grupi esinemine oli toimunud 3 nädalat enne nende saabumist, 31. mail 1968 (Niinemägi, 1996).

Jaanuse lähenemine ansambli loomisele ei olnud orienteeritud puhtalt muusikale, vaid oli sügavalt vaimulik, sest ta uskus, et evangeeliumi kuulutamine peab toimuma igal võimalusel (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Arved Mägila lisab oma meenutustes, et see oli aeg, mil paljud tundsid tugevat igatsust Jeesuse tagasituleku järele ning vajadust seepärast kuulutada päästets Kristuses iga päev (A. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024; Niinemägi, 2023).

Jaanust mäletatakse kui kristlike noorte vaimset juhti. Tema eesmärk oli alati selge: ühendada noored ja evangeelium (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). „Jaanuse süda lausa põles noortele ning tema jaoks oli väga oluline, et saaks neile edasi anda evangeeliumi sõnumit," sõnas Arved Mägila (Toodo, 1995). Nii sündis, kasvas ja arenes ansambel Sela Jaanus Kärneri pühendunud tegevuse all – noori ja Kristust ühendavat visiooni ellu viies.

Jaanus teenis igapäevast leiba insenerina, kirikus juhtis muusikatööd, tõlkis raamatuid ning ehitas samal ajal pere jaoks ka maja (Niinemägi, 1996). Jaanuse ja tema abikaasa Anne perel avanes alates 1975. aastast võimalus taotleda väljasõitu Nõukogude Liidust, tuginedes perekonna taasühendamise printsiibile, kuna lähisugulased elasid Ameerika Ühendriikides ja Kanadas (Jaanuse isa oli Kanadas ning Anne sugulased Ameerikas) (Niinemägi, 1996). Jaanuse sõnul võttis taotluse realiseerumine aega 6–7 aastat, enne kui nad said loa väljasõiduks 1983. aastal (Jakobs, 2006; Ansambel Sela, 2025b). "Ta pääses sinna suuresti

tänu USA riigisekretäri George Schultzi sekkumisele," sõnas Hubert Jakobs, kes oli Jaanusega kirjavahetuses (Jakobs, 2006). Jaanuse lahkumine Ameerikasse tekitas ansamblis mõningase kriisi, mistõttu mõeldi isegi uuele nimele –„minisela" (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024), kuid ansambli tegevus jätkus ja juba 1988. aastal anti välja uus plaat (Niinemägi, 1996). Kärneri elutöö oli mitmetahuline: ta oli muusik, evangelist, juht, palvetaja ja teoloogiline mõtleja. Tal oli selge arusaamine, et ta tegutseb Jumala kuningriigi nimel ja mitte Nõukogude võimu all (A. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024).

Olav Pärnamets (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025) nägi, et Jaanus on pühendunud oma ideele, ta korraldas piiblitunde pühapäeva hommikuti Apteegi tänaval Derek Princi materjalide põhjal (A. Saluraid, isiklik suhtlus, 26. mai 2025), palveosadusi ja hoolitses nõnda noorte vaimuliku kasvu eest. Samuti mäletavad Pille ja Arved Mägila, kuidas Jaanus pidas 1977. aastal piiblitunni nende pulmas (Niinemägi, 2023). Jaanus küll ei tundnud, et tema kutsumus oleks olnud olla pastor, kuid ta julgustas noori kandma üksteise koormaid ning aitama teisi Kristuse ihu liikmeid (Niinemägi, 1996)

Noorteteenistused, palveõhtud ja -ööd

Neljapäevaõhtused noorteteenistused. Mere puiesteel asuvas kirikus toimusid igal neljapäeval noortele suunatud jumalateenistused, mis kujunesid omamoodi vaimuliku ärkamise keskpunktiks, sest inimesed said seal päästetud. Heidi Pajusoo (isiklik suhtlus, 9. märts 2025) meenutab, et noored kogunesid igal neljapäeval, et koos laulda ja tunnistada. "Teenistused olid rahvarohked, kiriku saal ja rõdupealne olid alati rahvast täis," meenutab Pille (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Veel aastaid hiljem tunnistasid inimesed, kuidas nad selle töö läbi pöördumisele tulid (Pajusoo, 2019, 27).

Kuna metodisti kirik kasutas jumalateenistusteks ruume, mis ei olnud koguduse omad, siis „sageli tuli vedada jumalateenistusteks kogu tehnika käsitsi Apteegi tänavalt Mere puiesteele, ja sealt tagasi," sõnas Uno Looris (Palmik, 2025). Teenistustel ei olnud eelnevalt

kindlaks määratud laule (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024), vaid isiklike tunnistuste järel valiti sobiv laul, mis kinnitas selle sisu (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024; Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025; J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Näiteks, kord läks Anne Kärner tunnistust andma ja lihtsalt nuttis, öeldes vaid, et maailm on nii-nii patune (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024), mille järel valiti repertuaarist laul „Võta vastu Jeesus“.

Toomas Pajusoo ütleb, et ka tema juhatas neid noorte teenistusi pärast seda, kui ta oli ordineeritud diakoniks 1978. aastal. Ta meenutab: “Ma mäletan, kuidas Jumala Vaim liikus ja tegi tööd inimeste südametes. Laval, oreli kõrval olid seatud istmed, kuhu oli istunud ka Rein Uuemõis, teenistuse ajal langes Püha Vaim tema peale nii, et ta hakkas sealsamas tantsima” (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Ühel korral tuli aga üks mees Mati Mägila tunnistuse ajal talle kätega kallale. Oli tunda jumalavastase vaimse maailma ärritumist (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025).

Noorteteenistusi külastasid ka hipid (H. Pajusoo & T. Pajusoo, 9. märts 2025). Ühel korral oli neid kirikus korraga 136, kõik kiriku koori peal seismas ja jutlust kuulamas (Eplik, 2024). Jaanus Kärner tunnistab ise, et 70ndate alguses tõi hipiliikumine endaga kaasa suure huviliste hulga, kes koondusid Sela ümber peamiselt selle muusikastiili tõttu (Niinemägi, 1996).

Teenistused väljaspool Tallinnat. Lisaks tööle Mere puiestee kirikus võttis ansambel ette ka misjonireise teistesse Eestimaa kirikutesse ja palvemajadesse (Pajusoo, 2019, 27). Oli kogudusi, kuhu Sela oli alati külla oodatud. Üheks selliseks kohaks oli EMK Pärnu kogudus (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024; J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025; Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025), kus teenis pastor Laas Helde. Noorem põlvkond kutsus teda nimega onu Lui. Tal oli usku noortesse, kes tõsimeeli järgisid Kristust ja julgustas neid isalikult (Pajusoo, 2021). Kuna ansambli trummar Herbert Murd oli pärit

Pärnust, siis käidi seal regulaarselt (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Inna Välja kirjutab, et Sela külastuste ajal kasvas Pärnu koguduses jumalateenistustel osalejate arv ning ühel korral pidi pastor Helde maksma administratiivkomisjonis 50 rubla trahvi Sela külaskäigu pärast, lisaks ähvardati teda kohtuga (Pajusoo, 2021). Külaskäigud kogudusse aga jätkusid. Administratiivkomisjon oli täitevkomitee juures tegutsev organ, mille ülesanne oli tegeleda väiksemate õigus- ja haldusrikkumiste menetlemisega (Eesti NSV Justiitsministeerium, 1985). Tarmo Lilleoja meenutab, kuidas ta koos Toivo Treimaga riputas öösel Pärnu tänavatele plakateid, et kutsuda noori Karja tänava kirikusse noorteteenistusele (Aulis, 2012, 11). Hommikul sekkus KGB ning nõudis vastutavate isikute nimesid. Pastor Helde pidi olukorra lahendama ja koguduse bussijuht Ilmar Pilli (hüüdnimega Jummy) oli valmis vastutuse enda peale võtma. Nimelt, et vältida noorte võimalikku õppekohtade kaotust ülikoolis. Õnneks vaibus juhtum mõne päevaga (T. Lilleoja, isiklik suhtlus, 27. mai 2025). Noorte huvi vaimsete teemade vastu oli märkimisväärne, mida kinnitab ka asjaolu, et Pärnu gümnasistid osalesid teenistustel regulaarselt ja suurearvuliselt (P. Mägila, isiklik suhtlus, 28. mai 2025). Näiteks mäletab Pille Mägila (isiklik suhtlus, 29. november 2024), et Heigo ja Ulvi Ritsbek ei mahtunud kogudusemaja uksest sisse rahvarohkuse pärast ja tulid seepärast akna kaudu. Noori oli nii palju, et tihti ei mahtunud vanemad koguduseliikmed oma tavapärastele kohtadele istuma. See aga tekitas rahulolematust, mida väljendati noortele suunatud kommentaarides, soovitades neil koguneda mõnes teises kohas (H. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025).

Ka Tartu koguduses võeti ansambel Sela alati rõõmuga vastu. Pastor Päivo Kasekamp andis tavaliselt kogu teenistuse Sela juhtida ning teenistusel olid siis tunnistused ja laulmised vaheldumisi. „Mõnikord Jaanus ütles ka mõne pikema sõna, aga üldjuhul olime kõik ametis evangeliseerimisega," sõnas Ülle (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). See kõik arendas Sela liikmeid vaimselt, sest nad pidid olema alati valmis tunnistama. Ükskord, kui Ants Saluraid

läks esimest korda kantslisse tunnistama, oli kirikus esimeses reas üks joodik ja tagumises reas teine joodik. Esimeses reas olev joodik pidevalt kaebles: “Ei kuule, ei kuule”, viimase rea joodik: “Kas sa jääd vait, muidu ma lasen su maha!” (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025).

Pille ja Arved Mägila (isiklik suhtlus, 29. november 2024) meenutavad, et oli ka neid kogudusi, kuhu Sela ei olnud oodatud. Kui Rakvere koguduses teenis pastor Uno Külviste, siis Selat ei kutsutud nende muusikastiili pärast, kui aga Külviste asemel asus kogudust teenima pastor Kasekamp, siis oli Sela seal pidev külaline (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Seega, ansambel Sela külaskäigud teistesse kogudustesse sõltusid suurel määral koguduse pastorist. 1976. aastal keelati kogudustel Sela külla kutsuda ilma eelneva nõusolekuta Metodisti kiriku superintendendilt ja Valdur Timuskilt, kes oli usuasjade volinik ENSV-s (väljavõte EMK kirikuvalitsuse protokollist on leitav töö Lisas 4). Lisaks jumalateenistustele kutsuti Sela laulma ka sünnipäevadele, matusetalitustele ja pulmapidudele (Pajusoo, 2019, 27).

Palveõhtud. Noorte vajadus vaimuliku toidu ja osaduse järele ei piirdunud ainult kord nädalas toimuva noorteteenistusega, vaid sageli küsiti peale teenistus: „Kuhu me täna palvesse lähme?“ (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Palveks koguneti regulaarselt ja see oli aeg, kus mindi palvustele erinevatesse kohtadesse (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024) kus võimalus tekkis. Igatsus Püha Vaimu väe järele oli väga suur, ja mitte ainult Sela liikmetel (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024; Toodo, 1995; J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025; H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Reede õhtuti toimusid Jaanus Kärneri kodus, aadressil Looga tänav 9, palvekoosolekud (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024; Pajusoo, 1998, 4). Tihti Teedy Tüür ja Olav Maran pidasid piiblitunde ning osalejatel oli sügav janu Sõna tundmise ja Püha Vaimu kogemise järele (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024; A. Saluraid, isiklik suhtlus,

26. mai 2025). Katrin Rosenblad meenutab, et reede õhtud olid Piibli uurimise ja palveõhtud. Teedy Tüür sõitis igal reedel Hiiumaalt, et olla Sela ja selle ümber kogunenud rahvaga koos, et aidata neil vaimselt edasi kasvada (Toodo, 1995). Joel Luhametsa (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025) sõnul ei esinenud noorte vahel õpetuslikke vastuolusid ega konfessionaalseid pingeid, kuna kokkusaamiste keskmes oli igaühe isiklik vaimulik kasv ning mitte erimeelsused õpetusküsimustes. Toomas Pajusoo (isiklik suhtlus, 9. märts 2025) arvab, et tänu sellele tööle ongi Sela liikmed praegu usus, sest seal said nad tugeva vaimuliku aluse. „Meil olid pidevalt piiblitund, iga kord kas Jaanus või mõni külaline (näiteks Teedy Tüür) õpetas," sõnas T. Pajusoo (isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Need olid kogunemised, kus kogeti Jumala ligiolu ühiselt palvetades (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025).

Palveööd. Regulaarsed palveõhtud toimusid mingil ajal ka Ülle Ritsbeki kodus (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025), Tani ja Maie Roosi juures (A. Saluraid, isiklik suhtlus, 26. mai 2025) ning koos palves käidi veel ka teiste koguduseliikmete kodudes (Pajusoo, 2019, 26). Heidi Pajusoo koduuks Meriväljal olid samuti avatud. „Ema kunagi ei keelanud meie juurde tulla, tal oli nii hea meel, kui me olime kristlastega koos," sõnas Heidi (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Piibli- ja palveõhtud kestsid tihti reede õhtust laupäeva hommikuni välja (Pajusoo, 2019, 27). Joel Luhamets (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025) mäletab, et mõni periood koguneti kord nädalas palveööks. Ta meenutab: „Ma ütlesin kord emale, et me käime koos ja meil on palveööd, kus me hommikuni palvetame. Ema küsis seepeale, et mida te palute? Eks me ikka palusime oma vaimuliku kasvamise eest ja Jumala riigi leviku pärast. Need olid põhilised asjad," (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025) mida kinnitab ka Pille Mägila (isiklik suhtlus, 29. november 2024). Heidi Pajusoo (isiklik suhtlus, 9. märts 2025) kirjeldab hilisema elu vaimuliku tugevuse vundamendina just neid ööpalveid ja koosveedetud hetki, mis olid tema jaoks "tohutu varandus" ja õnnistatud aeg. Paljud said nendel ööpalvustel ristitud Püha Vaimuga (Pajusoo, 2019, 27). Palvetati ka väga konkreetsete

asjade pärast, millest paljud on täide läinud – näiteks et Lauluväljakul, raadiost ja televisioonist saaks kuulutada Jumala Sõna (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025).

Ansamblit saatsid regulaarsed koosviibimised: palvetati, paastuti, loeti Piiblit ja tunnistati üksteisele Jumala tööst oma elus. See oli vaimulikult väga ergas aeg (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Arved meenutab, et kunagi ei leitud põhjendust ja vabandusi, miks mitte kokku tulla – see oli Püha Vaimu töö (Toodo, 1995). Võib öelda, et see oli tõeline vaimulik ärkamine, mida iseloomustas suur janu Jumala järele ja pühendumus ning millega käis kaasas ka kristlik muusika.

Apteegi tänav kui Sela kodubaas

Apteegi tänaval asuvast majast (Apteegi tn 3, Tallinn) sai Sela ansambli esimene püsivam baas – koht, kus hoiti pille, harjutati, salvestati ja koguneti. Algusaastatel harjutati teise korruse toas, mis hiljem oli superintendendi kabinet (A. Saluraid, isiklik suhtlus, 26. mai 2025). Harjutuste alguspalved venisid tihti poolest tunnist kuni tunnini (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Keldriruum, mis algselt oli kasutamata ning kus hoiti lihtsalt kola, korrastati sobivaks prooviruumiks (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Tihti avati keldrist tänavale ulatuvad uksed, mistõttu vahel uudishimulikud möödujad jäid trepile istuma, et kuulata, kuidas ansambel mängib. Seda keldriruumi kasutati aktiivselt mitu aastat. Tehti päevaseid proove, peeti piiblitunde ja palveõhtuid ning isegi pühapäevakool leidis seal omale koha (A. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Pille ja Arved meenutavad aega, kui nende lapsed olid väikesed, siis sai isegi nemad proovidesse kaasa võetud (isiklik suhtlus, 29. november 2024). Selles keldris (ehk katakombis) peeti isegi Katrin Rosenbladi pulmad, kes kuulus ka ansambli põhikoosseisu (A. Saluraid, isiklik suhtlus, 26. mai 2025).

Apteegi tänava keldrist sai ka esimene salvestuspaik (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Arved Mägila meenutab, kuidas sinna ehitati „stuudio“ – trummimees pandi teise ruumi, teda ümbritsesid klaasist seinad ning „kuna puudusid kõrvaklapid ja korralik

helitehnika, nägi trummimängija läbi mitme peegli, mida teised bändiliikmed tegid – see oli tehniliselt primitiivne, ent loominguliselt leidlik lahendus“ (Niinemägi, 2023).

Tähtsamad sündmused ja tunnistused

Ajaloo talletamisel on omane, et igal ühel meenuvad ansambel Selaga just temale tähtsad olnud ja eredamad mälestused. Antud töös on kokku koondatud mitmed Sela liikmete meenutused ja tunnistused.

Evangeelne üritus Viimsis. See sündmus on meeles kõikidel, kellega intervjuud tehti. 1972. aastal korraldati Viimsi baptisti palvemajas evangeelne jumalateenistus, kuhu saabusid noored mitte ainult Eestist, vaid ka Moskvast, Minskist (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025), Leningradist, Ukrainast ja ka mujalt Baltikumist. Jaanus meenutab, et neil oli hea koostöö pastor Evald Timmasega, kes andis loa Viimsis palvemaja kasutada, teadmata, mis sellega kaasneb (Niinemägi, 1996). Noored õppisid tegutsema varjatult, mistõttu korraldati kokkusaamisi sageli sünnipäevade või juubelite tähe all. Pille Mägila sõnul ka kõnealune sündmus toimus formaalselt pastor Timmase tütre sünnipäevana (Toodo, 1995). Arved Mägila meenutab, et õnnetuseks sattus sünnipäeva pidamine just sellele päevale, kui Tallinna oli külastamas Iraani šahh ning ilmselt KGB arvas, et organiseeritakse vasturinnet ja noored üritavad teha mingisugust suuremat aktsiooni selle vastu, kuid see ei olnud sugugi nii (Toodo, 1995). Noored hakkasid Tallinnast Viimsisse liikuma ja sinna jõudes avastati, et noortegrupp on mitmekordistunud (Niinemägi, 1996).

„Õhtu oli täies hoos, lauldi ja mängiti ning ühel hetkel keegi ütles, et palvemaja on ümber piiratud ning väljas on miilits ja merekooli kursandid,“ sõnas J. Kärner (Niinemägi, 1996). “Terve maja oli siis meeter-meetri haaval ümber piiratud ja eemal oli terve hulk kongidega miilitsaautosid,” lisas Arved Mägila (Toodo, 1995). Kuid Jaanus ütles, et väljas toimuv kokku kogunenud noori ei hirmutanud ning Sela ei pannud “pille kotti”, vaid jätkas laulmist, keerates ka võimendust väheke kõvemaks (Niinemägi, 1996), siis Arved mäletab, et

eks kõik muidugi alguses ehmusid, kuid siis palvetati ja peale palvet oli palvemaja ümbrus tühi – kõik miilitsad olid kadunud (Toodo, 1995).

Joel Luhamets teadis, et kui peale teenistust küsitakse, et kes tahab oma elu Jumalale anda, et siis tema läheb ja laseb enda eest palvetada. “Kuna õhkkond oli ärev, siis kutse küll tehti, aga ma ei hakanud ette minema, et kedagi häirida,” sõnas Luhamets (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Pärast „sünnipäeva“ läksid kõik liinibussiga linna poole. “Sõitsime Viimsist bussiga linna ning miilitsa auto sõitis bussi taga – suurem osa, kes bussist väljusid võeti kinni, pandi miilitsa autosse ja viidi jaoskonda,” sõnas J. Luhamets (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Miilitsa kollased autod, mida kutsuti “kollasteks allveelaevadeks” ja “sidruniteks”, sõidutasid kõik noored politseikordonisse (Niinemägi, 1996), ainult mõned “pääsesid”. Pille mäletab, et tema läks Aia peatuses maha ning kohe tulid bussi tagant miilitsad ja nad suruti sunniviisiliselt mikrobussidesse (isiklik suhtlus, 29. november 2024). Arvedil aga õnnestus miilitsa käest pääseda, kuna ta läks maha Mere puiestee peatuses (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Pronksi peatuses läksid maha Jaanus ja Anne Kärner ning Anne Saluraid, keda samuti miilits kinni ei võtnud (A. Saluraid, isiklik suhtlus, 26. mai 2025).

Jaoskonnas toimus ülekuulamine, mille käigus hoiti noori kinni kuni kella kaheni öösel (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025) ja jälgiti kõike, isegi seda, mida WC-s tehti. Lisaks tehti eest ja küljepealt pilt, samamoodi nagu tehakse kurjategijatest ja vangidest. Noortel oli vaja kirjutada avaldus ja seletuskiri, mille sisuks oli: mida tegid ja kus olid (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Pille mäletab, et noortele tegi see kõik ainult suurt lõbu. “Meil ei olnud mingisugust hirmu,” sõnas P. Mägila (isiklik suhtlus, 29. november 2024). Joel Luhamets (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025) ütles: “teade kinnipidamisest läks muidugi kohe ka ülikooli, kus lisati, et ma olen usklik,” mis omakorda põhjustas kõrgendatud tähelepanu, ülekuulamisi ja selgituste andmist ka ülikoolis.

Sela osalus Rahurallil. Rahurallid kujunesid 1970. aastate lõpus ja 1980. aastate alguses olulisteks vaimulikeks sündmusteks ja olid loomulikuks lisaks Sela tegevusele. Tänapäeval saaks võrrelda neid Piiblipäevadega. Arved Mägila sõnul toimusid rahurallid erinevates kogudustes ja linnades, pakkudes noortele vaimuliku kasvamise võimalust laiemas formaadis (Niinemägi, 2023). Nendes käsitleti olulisi teemasid, korraldati paneeldiskussioone ja lavastati muusikale, nende hulgas ka muusikat Sela repertuaarist. Rallil esinemiseks laenutati isegi ühtse stiiliga rõivaid, mis sobitusid muusikali lavapildiga. Ansambel osales nendel üritustel laiendatud koosseisuga (Niinemägi, 2023). Rahurallidele tuli inimesi ka teistest liiduvabariikidest (Kroll, 2006, 84) – Lätist, Leedust, Ukrainast ja Venemaalt.

Uku talu. 1978. aasta jaanipäeva ajal korraldasid noored Jõgisool, Uku talus, jaanitule. Arved Mägila sõnul see talu oli kommunistliku partei ja liikumise alguspunkt Eestis (Toodo, 1995). 5.-6. oktoobril 1921. aastal toimus selles talus ka EKP II kongress ning tallu rajati ka salajane trükikoda („Uku talu“, 1976, 2). Kogunenud oli palju rahvast – tehti lõket, lauldi, tunnistati ning oldi lihtsalt noortega koos. Jaak Tuksam oli üles pannud ka suure puidust risti (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Ühel hetkel ilmus koos KGB-ga kohale ka Valdur Timusk, kes oli KGB kõrge ametnik (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Timusk tuli ette, võttis mikrofoni ning hakkas rääkima “Kallid õed ja vennad...” (A. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024), sest tema esivanemad olid samuti kristlased olnud. Üldiselt peeti seda suureks rikkumiseks ja teotamiseks, et noored julgesid vaimulikku üritust pidada sellises revolutsioonilises pühapaigas, Uku talus (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Sündmus jäi paljudele noortele meelde just seetõttu, et KGB suur juht tuli ise isiklikult kohale. Probleemi põhjuseks nimetati lõpuks ilma loata lõkke tegemist ent tegelik põhjus oli partei pühapaiga rüvetamine (A. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). See oli aeg, kus vabas õhus, eriti revolutsioonilistes nn pühapaikades, ei tohtinud

vaimulikke laule laulda. Kuid Sela tegi seda. Nad olid noored ja ei kartnud ning võib öelda, et uskusid rohkem Jumalat kui valitsevat ideoloogiat.

Eikla palvemaja. 1971. aasta maikuus tegi ansambel Sela külastusreisi Saaremaale (Pajusoo, 1998, 5). Külastati erinevaid metodisti kogudusi ja ka baptistiliidu alla kuuluvat Eikla priilaste palvemaja (Pajusoo, 1998, 5), tänase nimega EEKBKL Eikla Priikogudus. Koguduse liikmeskonna moodustasid vanema generatsiooni esindajaid, kes kõik ootasid ansambli esinemist. Arved meenutab, et nad jäid üle tunni aja teenistusele hiljaks ja siis kui nad lõpuks kohale jõudsid ja palvemajja sisse astusid, oli Jumala Vaimu kohalolu juba tunda ning kõik hüüdsid "Halleluuja" (Toodo, 1995). Heidi Pajusoo (isiklik suhtlus, 9. märts 2025) meenutab, et poole laulu ajal hakkas kostuma koguduse keskelt huvitavaid häälitsusi. See oli viis, kuidas koguduse liikmed kaasa ülistasid, tehes "oua-oua-oua"-häälitsusi (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025; Pajusoo, 1998, 5).

Peeter Tooma folkmuusika festival Kick in de Kökis. Sellel sündmusel esinesid erinevad ansamblid suletud ringile. Herbert Murd oli organiseerinud sinna osaluse ka ansamblile Sela (Kiviselg, 1998, 7). Joel Luhamets oli parasjagu laulmas kitarri saatel soolot, kui keegi naisterahvas hakkas laulu ajal kõva häälega naerma (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025; Kiviselg, 1998, 7). Mitmeid aastaid hiljem Oleviste kirikus jagas tunnistust üks naine, kes rääkis, et just see naer tõi tema Jumala juurde – "seega kunagi ei tea, mis ime kaudu inimesed saavad muudetud," sõnas Heidi (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025).

Kaastöö Piiblite levitamisel. 1977. aasta kevadel, kui Märt Vähi oli toonud Soomest koorma Piibleid, kutsuti ka Sela inimesed appi. Vähi sõitis automajaga Pärnamäele, üle auto tõmmati tume present et teepealt midagi näha ei oleks, ning kapoti alt tuli nähtavale kombineeritud seadeldis, mis suutis kogu auto pealisehitust tõsta (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Sealt võttis Märt Vähi välja Piiblid, mis toimetati varjule Matti ja Velli Hollmani maja verandale (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025).

Piiblite levitamisest rääkisid ka Olav ja Urve Pärnamets, kes meenutasid olukorda, kui Märt Vähi tõi Soomest Eestisse suure hulga Piibleid, mida ta ei julgenud tollikontrolli tõttu laevalt ära tuua (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Kohtudes Jaanus Kärneri ja Sela liikmetega ütles Jaanus, et nemad palvetavad ja Märt Vähi toogu Piiblid laevalt ära, mille peale tegi Vähi ettepaneku, et hoopis tema palvetab ja Sela liikmed toovad Piiblid laevalt maha (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Kogu selline Piiblite toomine Eestisse käis koostöös Sela liikmetega (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Selal olid väga tugevad suhted ka Venemaa põrandaaluste kogudustega, nagu näiteks nelipühalased ja baptistid (Niinemägi, 1996). Lääne kaudu jõudsid nendeni vaimulikud raamatud, kirjandus ja Piiblid ning läbi Tallinna liikus kirjandus kaugemale idasse (Niinemägi, 1996).

Suurprojekt „Via Avium“. Ansambel võttis ette ka suuremaid muusikalisi projekte. 1976. aastal tehti Andres Põderi tekstile põhinev muusikal „Viia Avium“ („Lindude tee“), autoriks Erkki-Sven Tüür, kus soleeris autor ise instrumendil (Fender Stratocasteril), mis oli tol ajal Eestis haruldus (Eplik, 2024). Via Avium sai salvestatud Tallinna Polütehnilise Instituudi stuudios öötundidel (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025; P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Pikemalt on salvestustest kirjutatud peatükis Muusika ja teoloogia. Via Aviumi helisalvestus on leitav töö lisadest.

Muusikal „Elav Vesi“ („Living Water“). Sela kogukond kasvas ka projektipõhiselt. Teatud sündmustel võis grupis olla 30–40 inimest (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Herbert Murdi ettepanekul hakati tegema ka spetsiaalseid üritusi, mis ei olnud päris kontserdid, vaid sõnalis-muusikalised teenistused (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Üks sarnane projekt oli ka muusikal „Elav Vesi“, mis sai ka salvestatud 1978. aasta detsembris. Ülle Ritsbek (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025) sõnas, et suuremate ürituste jaoks oli kava põhjalikult läbi mõeldud ning kõik päev otsa tegid proove ja valmistusid selleks. Urmas Kiviselg (1998, 7) meenutab, kuidas muusikalis kandsid nad kostüüme ning toimus

kindlate osatäitjatega lavaline liikumine. Joel Luhamets (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025) kandis punasest sametist pükse ja pikki juukseid, mille kohta tema ema õigustavalt ja rahustavalt teistele usuõdedele ütles, et “Jeesus käis ka pikkade juustega”.

Kord kui Sela oli Haapsalus “Elav Vesi” muusikali ettekandel, siis koosolekul oli umbes 30 inimest “noori karvaseid”, nagu Arved Mägila neid kirjeldas, kes olid kontserdile paljajalu kohale tulnud (Toodo, 1995). „Elav Vesi“ salvestus on leitav ka töö lisadest.

Marju Kuudi pöördumine. Marju Kuudi pöördumine tõi teenistustele tohutult rahvast (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Kirikud olid rahvast pungil ning inimesed seisid akende taga, et kuulda ja näha, kuidas Marju Kuut laulab (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025; H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Urve meenutab, et kirikus oli rahvast nii palju, et kardeti, et Mere puiesteel rõdu kukub alla (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Keegi ei oleks osanud ette kujutada, mida tähendab ühe kuulsa Eesti džässlaulja pöördumine, kes jõudis kirikusse just Sela kaudu (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Veel teisigi inimesi tuli Sela kaudu päästmisele – näiteks ka Kadri Hunt laulis ka koos Marju Kuudiga (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025).

Pulmapidu Oleviste kirikus. Urve Pärnamets (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025) meenutab ühte huvitavat lugu seoses Teedy Tüüri tütre Cornelia (praegune nimi: Cornelia Närhi) abiellumisega. Ta pidi abielluma soomlasest peigmehega ning laulatus pidi toimuma Oleviste kirikus. Keegi ei teadnud viimase hetkeni, kas peigmehel lubatakse laulatusele tulla. Cornelia oli ka Sela liige ja laulis seal koos oma venna Erkki-Sven Tüüriga (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Oleviste kiriku vastas oli KGB maja ning sealt jälgiti pidevalt, mis toimub. Ehitud pruut ootas Olevistes ja peigmees ei saanud tulla, sest talle ei antud viisat (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Algul ikka loodeti, et küllap peigmees jõuab, kuid lõpuks said kõik aru, et teda ei tule. Ja siis otsustas ansambel Sela ennast üles rivistada treppidele, täpselt suunaga KGB maja poole, pruut nende keskel ja

hakkasid laulma (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). „Neid oli suur hulk, ma mäletan, laulsid kõvasti “Ühel päeval läheme”, mis oli nii provotseeriv laul,“ sõnas Urve (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025), aga KGB otsustas seekord mitte sekkuda, sest rahva hulgas oli ka soomlasi ja teisi välismaalasi. Aga laulatus jäigi tol päeval ära. Selal oli julgust vastu seista, lauldes võidelda mitte ainult vaimse vaid ka poliitilise vabaduse nimel ja kuulutada evangeeliumi (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Sela laulmine ning provokatiivne lauluvalik oli selge, ehkki vaikiv vastuhakk valitsevale režiimile.

Ajastu kontekst

Ansambel Sela töö ja tegevus toimus nõukogude korra ajal, mil vaimulik elu Eestis oli tugevalt piiratud ja pideva jälgimise all. Jaanus Kärner on oma kirjavahetustes Hubert Jakobsile rõhutanud, et selle perioodi kohta on palju olulist materjali kaduma läinud või teadlikult hävitatud (Kärner, 2006a). Dokumentide ja arhiivide nappus teeb sel ajal toimunu uurimise keeruliseks, mistõttu on isiklikud mälestused ja suulised tunnistused hindamatu väärtusega.

Eesti Rahvusarhiivis on mitmeid toimikuid Jaanus Kärneri ja teiste Sela liikmete kohta, mis aitavad Sela tegevust ajastu kontekstis paremini mõista. Toimikud sisaldavad erinevaid dokumente (avaldusi, kirjavahetust, palvekirju) USA, Rootsi jt riikide külastamiseks ning USAsse elama asumiseks (K. Ivask, isiklik suhtlus, 1. aprill 2025), kuid nendele ei õnnestunud autoril juurdepääsu taotleda. KGB arhiivi Rahvusarhiivis ei ole, kuna see viidi Venemaale kaasa (L. Maadla, isiklik suhtlus, 12. veebruar 2025). Tõenäoliselt kõige enam oleks ansambli kohta leida informatsiooni just sellest arhiivist.

EKP keskkomitee arhiivifondi ja usuasjade voliniku arhiivfondi R-1989 toimikutes on küll korduvalt mainitud Sela liikmete osas, et avalduste esitajad on kristlased, kuid kuna nad soovisid saada väljasõiduluba ja kristlaseks olemine ei olnud positiivne omadus, sellest pikemalt ei kirjutatud (K. Ivask, isiklik suhtlus, 1. aprill 2025). Autori poolt taotletud

toimikud ei sisaldanud otseseid andmeid ansambel Sela või selle liikmete tegevuse kohta. Ühes Jaanus Kärneri iseloomustuses on märgitud, et ta kuulub kristlikku noorteansamblisse Sela, on aktiivne kristlane ja „jäi vahele“ tudengitele usupropaganda tegemisega (säilik ERAF.136SM.1.1265; ERAF.136SM.1.1264; ERAF.136SM.1.48711; ERAF.7SM.1.42185; ERAF.7SM.1.18145; ERAF.136SM.1.19153) (K. Ivask, isiklik suhtlus, 1. aprill 2025). Kuna toimikud on ligipääsupiiranguga, tuleb arhiiviseaduse §10 lõige 6 alusel taotleda andmesubjekti pärija kirjalikku nõusolekut, kui andmesubjekti surmast on möödas rohkem kui 30 aastat (Arhiiviseadus, 2019, §10), või 110 aastat isiku sünnist (Rahvusarhiiv, 2021). Toimikutele ligipääsu saamiseks suhtles autor ka Jaanus Kärneri poja David (Taave) Kärneriga, kes elab Ameerikas, kuid kahjuks ei tundud David ennast kirjaliku nõusoleku andmises mugavalt ja kindlalt (D. Kärner, isiklik suhtlus, 23. märts 2025), mistõttu Jaanus Kärneri nimeliste toimikutega jäi Rahvusarhiivis tutvumata.

Sela ei olnud poliitiline protestiliikumine. Arved Mägila (isiklik suhtlus, 29. november 2024) sõnul ei olnud ansambli eesmärgiks vastanduda riigikorrale. “See oli vaimuliku kasvamise aeg,” ütleb ta, rõhutades, et “fookuses oli vaimulik kasv, mitte vastuhakk” (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Sela tegevus peegeldas hästi nõukogude võimu all elavate Eesti kristlaste vaimset nälga ja vajadust leida väljundeid, mis oleksid tõeliselt elumuutvad. Liikumine kasvas mitte vastupanust valitsevale võimule, vaid igatsusest Jumala järele – see oli aeg, kus vaimse ärkamise tõi esile palve, osadus kristlaste vahel ja muusika. Arved Mägila meenutab, et just muusika oli viis, kuidas sai edastada sõnumit ilma otsese vastuseisuta (Prantsus, 2023).

Ajastu oli selline, kus kõik läänelikud laulud olid keelatud ka ilmalikes muusikaringkondades (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Nõukogude ateistliku ideoloogia tõttu peeti igasugust noortetööd kirikus ebasoovitavaks ja sobimatuks, mistõttu oli ka ansambel Sela oma tegevusega võimude silmis problemaatiline (A. Saluraid,

isiklik suhtlus, 26. mai 2025). Usulise sisuga laagrite korraldamine ja uuendusliku muusika kasutamine olid soovimatud tegevused (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Sellest kõigest hoolimata aga jätkati tegevust, korraldati evangeelseid üritusi ja lauldi kogudustes üle Eesti.

Liikumise areng ja muutused. Sela algusaastatel oli enamik liikmeid vallalised, mis tähendas, et pühendumine oli lihtsam ja vastutust ning kohustusi vähem (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025), kuid aastate möödudes abielluti, sündisid lapsed ning aega pühenduda jäi vähemaks. See mõjutas paratamatult ka liikumise intensiivsust ning vajadust kohanduda uute eluetappide ja vastutustega. Vaatamata sellele on jäänud ansambel Sela säilima ning inspireerib järgmisi põlvkondi kuni tänapäevani.

MUUSIKA JA TEOLOOGIA

Laulude sisu ning repertuaari, pillide ja tehnika hankimine

Sela tegevuse eesmärgiks ei olnud mitte muusikaline perfektsus, vaid evangeeliumi kuulutamine muusika kaudu, nagu mitmed liikmed meenutavad. Jaanus Kärneri juhtimisel oli ansambli fookuses alati vaimulik sisu, mitte tehniline laitmatus (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). „Sela muusika oli nii uuenduslik, et kogu Põhja-Euroopas ei olnud sellist kristlikku muusikat tegevat ansamblit," väidab Pille Mägila (isiklik suhtlus, 10. märts 2025).

Ansambli repertuaar oli mitmekesine – lauldi nii spirituaale, gospelit, kui ka klassikalisi teoseid nagu näiteks Benjamin Britteni jõuluoratoorium ja Bachi kantaadid (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Pille Mägila sõnul katsetati kõike, mida välismaalt saadud lintide pealt kuuldi (Ansambel Sela, 2025a) ning mis raadiotest kätte saadi (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Kui kusagilt õnnestus Jaanusel noote saada, siis otsustati ühiselt koos, kas sõnad ja muusika sobivad ning meeldivad (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Repertuaari otsingutel kuulati õhtuti Soome ja Rootsi raadiokanalitest vaimulikku muusikat, mida salvestati magnetofonidega (P. Mägila, isiklik

suhtlus, 10. märts 2025). „Hiljem kirjutati laulud lindi pealt maha ja otsiti ka tõlgid, kes laulu sõnad eesti keelde tõlgiksid," sõnas P. Mägila (isiklik suhtlus, 10. märts 2025). Enamasti tegid selle töö ära Jaanus, tema abikaasa Anne ja Heidi (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Sela on laulnud valdavalt eestikeelde tõlgitud muusikat.

Arved Mägila meenutab, et laulude puhul oli oluline sõnum, mida oli vaja edasi anda, näiteks kui üks Ameerika grupp käis Mere puiestee kirikus, siis neil keelati nõukogude võimude poolt tunnistamine, aga nad võisid laulda (inglise keeles) (Prantsus, 2023). Gospelmuusika oli väga atraktiivne ning sellega sai siduda väga hästi ka spirituaale, mis sõnumit edasi kandsid (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Sela esialgne repertuaar oli Rootsi gospelmuusika, eeskujuks võeti ka Norra gospelkoori (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025), ent peagi võeti üle „musta" gospeli jõuline ja emotsionaalne stiil (Kärner, 2006a). Võib öelda, et Selal ei ole olnud ühte kindlat stiili. „Laulsime seda, mis saadaval oli," sõnas Ülle Ritsbek (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Ansambli enim lauldud laul oli spirituaal „We Shall Overcome" (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Jaanuse oskus suhelda välismaiste partneritega, sealhulgas ameeriklastega, oli oluline nii kontaktide loomisel kui ka tehnika ja nootide hankimisel (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025).

Pillid. Kuigi Nõukogude Liidus oli võimalik hankida mõningaid muusikainstrumente, tuli kvaliteetsete pillide ja tehnika saamiseks rakendada erakordset leidlikkust ning sageli otsida neid piiri tagant (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Joel Luhamets (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025) ostis endale ise kitarri, nii nagu mõni teinegi. Jaanusel õnnestus välismaalt saada häid pille, mida Nõukogude liidus saada ei olnud.

Uno Looris meenutab kuidas kord õnnestus Rootsi kaudu üle piiri tuua Fenderi soolokitarr, mille tagastamist nõudnud tolliametnike eksitamiseks telliti puusepalt kitarrikujuline ese, millele pandi keeled ja kirjutati peale „Fender" – see võimaldas originaalpill salaja Tallinnasse jätta (Palmik, 2025). Tutvuste kaudu soetati ka Hermono orel

Ida-Saksamaalt, samuti Vermona orel, Moskvas reisil olles (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025).

Sela kasutas ansamblis elektri- ja basskitarre, saksofoni, trombooni, trumme, orelit ja süntesaatorit (Toodo, 1995; H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Jaanus mängis nii trombooni, saksofoni kui ka kitarri, Toomas trompetit ning kui esitati näiteks muusikale, siis kutsuti kokku suur orkester (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Herbert Murd mängis trummi, Ülle Ritsbek süntesaatorit/klaverit, Arved Mägila ja Joel Luhamets basskitarri (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Trummide kasutamisse jumalateenistustel suhtuti ettevaatlikult nende valjuhäälse kõla tõttu; need tekitasid samaaegselt nii kõhklusi kui ka imetlust (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Samal ajal polnud pillide hankimine pelgalt tehnika omamise küsimus, vaid see oli Jaanuse sõnul vahendiks, mille kaudu sai suheldud kristlastega välismaal (Niinemägi, 1996), näiteks Living Sound'i kaudu saabus Eestisse paremat tehnikat (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Ülle Ritsbek (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025) imestab, et Selal lasti tegutseda ja ansamblile kohe piiri ei pandud, vaatamata sellele, et nad kasutasid pille, mida ei olnud võimalik Nõukogude liidust osta.

Tehnika. Helitehnika areng ansambel Sela tegevuse ajal ei olnud niivõrd seotud tehnika üldise arenguga, vaid pigem leidlikkuse ja ettevõtlikkusega piiratud oludes. Uno Looris (isiklik suhtlus, 20. märts 2025) liitus ansambliga 1973. aastal, tegeledes põhiliselt tehnilise poolega – heli, juhtmete ja pillide hooldusega. „Võimendite hankimine oli suur väljakutse," rääkis Uno Looris – näiteks Regent 60 oli muusikaringkonnas kõrgelt hinnatud võimendi ja Sela ansamblil õnnestus see omale muretseda (Palmik, 2025). Paljud seadmed tuli aga ise ehitada või ümber kohandada. Mikrofone ja kõlareid nappis ning Selal tuli kasutada vanu busside mikrofone, mida enam reisijate teavitamiseks ei kasutatud (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Kasutati isegi lampvõimendeid, mille kasutamisel tuli see

traadiga maandada radiaatori külge – et vältida elektrilööke (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025).

Kärneri initsiatiivikus mängis tehnikaga varustamisel olulist rolli. Ta leidis inimesi, kes tundsid elektroonikat ning oskasid vajalikke seadmeid ise ehitada või kohandada (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). „Palju tuli ise kombineerida, ehitada ja loota heade sõprade abile," sõnas Uno Looris (Palmik, 2025), lisades, et helitehnika omamisega kaasnes pidev pinge, sest seda tuli varjata, näiteks Apteegi tänava keldris, et vältida selle konfiskeerimist. Looris meenutab, et kord avastasid Sela liikmed, et prooviruumi lukk on välja vahetatud, kuid kogu tehnika õnnestus neil siiski teise ruumi kaudu välja tõsta (Palmik, 2025). „Hiljem selgus, et täitevkomiteest oli tulnud korraldus tehnika ära võtta," lisas Looris (Palmik, 2025).

Kuigi tehnilised vahendid olid piiratud ja kvaliteet mitte kõige parem, ei olnud see määravaks muusikatöö juures (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Uudne tehnika ja helivõimendus tegi tihti raginat ja jumalateenistusel võis kosta pauke, kärinat, mürinat ja vilinat (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025; Prantsus, 2023).

Living Sound ja rahvusvaheline mõju. 1968. aastal külastas Eestit ansambel Living Soundi juht Terry Low, peale mida jäi Jaanusel temaga pidev kontakt (Niinemägi, 1996). Jaanus ütles, et Living Soundi üritused Venemaal olid kõik Sela liikmete poolt organiseeritud (Niinemägi, 1996). „Living Sound oli justkui vanem vend, mõttekaaslane ja toetaja ning Sela töö tutvustaja läänes," sõnas J. Kärner (Niinemägi, 1996), kes avaldas Sela tööle väga suurt mõju (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Ansambel tuli esmakordselt Eestisse 8.–12. juuni 1978, andes Tallinnas kaks kontserti, ühe Tallina Oleviste kirikus (9.06) ja teise Mere puiestee kirikus (11.06) (Tambaum, 2021, 10), metodisti koguduse jumalateenistusel. Ansambel tõi endaga kaasa ka mitmeid muusikainstrumente (Niinemägi, 1996).

Kasutati võimalust korraldada üks suurem üritus pulmapeo nime all, kus Living Sound saaks esineda (Niinemägi, 1996). Tegu oli Ülle ja Heigo Ritsbeki pulmapeoga (A.

Saluraid, isiklik suhtlus, 26. mai 2025) „See kõik toimus KGB ülivalvsa silma all," meenutas Kärner (Niinemägi, 1996). Sel pulmaõhtul oli Jaanuse sõnul väga palju uusi noori inimesi, kes ei olnud veel kristlased ja nad pöördusid usku (Niinemägi, 1996). Living Soundi saabumine Eestisse tõi Metodisti kirikusse midagi ennenägematut – kaasaegse helitehnika. Nende kohalolek polnud lihtsalt üks kontsert või külaskäik, vaid see oli sündmus, mis sütitas noored. Paljudele jäi see aeg meelde kui üks erilisemaid ja eredamaid, aeg, mil kirikus kõlas muusika, mida polnud varem kirikus kuuldud, ja noored kogunesid kokku täis uudishimu ja vaimustust (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Uued pillid ja tehnika tõid kokku hulgaliselt noori, isegi ilmalikud ansamblid tulid proove ja esinemisi vaatama, sest neid hämmastas, et kirikus kasutati helitehnikat, mis ei olnud halvem tolle aja rokkbändide omast (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). See ei olnud vaid tehniline edasiminek, vaid ka sõnum maailmale, et kirik ei pea olema mahajäänud, vaid võib olla eesrindlik, loominguline ja kutsuv (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024).

Living Sound jättis Tallinnasse kogu oma tehnilise varustuse, millest varem osati vaid unistada – pillid, võimendid, kaablid – see oli tohutu kingitus Sela muusikutele (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Urve Pärnamets (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025) meenutab lugu, kuidas Living Sound pillid Tallinnasse jättis. Ansambel ööbis hotellis Tallinn ning nende tegevust võimud pidevalt jälgisid – neil oli kaasas giid, kes jälgis, kus ansambel käib ja mida nad teevad (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Kuidagi õnnestus (tõenäoliselt söömise ajal) giidi tähelepanu kõrvale juhtida ja bussijuht kasutas võimalust ning sõitis Olav ja Urve Pärnametsa hoovi (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Bussist, millel oli topelt põhi, tõsteti viie minutiga kogu tehnika Pärnametsade garaaži. Urve meenutab olukorda: „See oli elu nagu kriminaalromaanis" (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Vahelejäämise korral oleks Olavit oodanud kindel töökaotus, ent imekombel jäi

juhtum miilitsale märkamata (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Living Soundi kaudu loodi uusi kontakte, mis võimaldas saada ka uut muusikat.

Salvestamine. Alguses kasutati salvestamiseks lihtsamaid, esimese põlvkonna kaherealisi lintmakke (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). „Algsed salvestused toimusid Apteegi tänava keldris ühes ruumis," sõnas Looris (isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Tulemus väga hea ei olnud, aga „meil ei olnud ka sellist kriitikat iseenda suhtes," sõnas Pille Mägila (isiklik suhtlus, 29. november 2024).

Tallinna Polütehnilises Instituudis (TPI) oli suur stuudio ja Arved mäletab, et seal oli terve ruum täidetud helipultide ja salvestustehnikaga (Toodo, 1995). Herbert Murd ja Olavi Pihlamägi organiseerisid ansamblile salvestusvõimaluse (Eplik, 2024) sealsamas, suures saalis, kus öötundidel tehti Via Aviumi lindistusi, 1976. aastal (Toodo 1995; Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025).

1980. aastate alguses aitas Sela salvestada Leningradi kristliku grupi muusikat, ühes Kesk-Eesti metsatalus. „Seda tegime juba kaheksarealise lintmakiga," meenutab Looris (isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Taustavokaale lindistati sisse Pühavaimu kirikus, mille salvestusel osalesid ka mõned Sela liikmed (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025).

Kiriku ja koguduse reaktsioon

Ansambel Sela tegevus ja uuenduslik muusikastiil tõid kirikusse ootamatu elavnemise, ent samas tõi kaasa ka mõningaid pingeid. Traditsioonilise koori- ja pillimuusika kõrvale ilmusid elektrikitarrid, trummid ja võimendid – see oli paljudele koguduseliikmetele harjumatu. Urve Pärnamets (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025) meenutab, et vastuolud Selaga tekkisid üsna varakult, kus peamine murekoht seisnes „õudsas mürinas", ja kogu muusika oli „metsik". Reaktsioonid jagunesid peamiselt kaheks: osa koguduse vanema põlvkonna esindajatest suhtus muusikasse ettevaatlikult või lausa vastumeelselt, samas kui

teised nägid selles võimalust noorte kaasamiseks ja evangeeliumi kuulutamiseks (H. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025).

Pastor Aleksander Kuum suhtus Selasse toetavalt, tema andis ansamblile ka nime „Sela“ (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025; H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025; P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024) (sõna „sela“ enamlevinud tähendused: muusikaline paus, vahemäng, eelnenud mõtte rõhutamine), ja toetas üldse noortetööd. Ilmselt mõistis ta, et ansambel Sela töö ei seisne ainult muusika tegemises, vaid selle taga on soov evangeliseerida noori (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Aleksander Kuum ja pastor Hugo Oengo olid need, kes nägid Sela positiivset mõju ning võimalust koguduse kasvuks (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Uno Looris (isiklik suhtlus, 20. märts 2025) ei ole aga kindel, et Kuumale ja Oengole tegelikult see muusika meeldis. Kuid et mõlemal oli vaimulik tunnetus, ja nad nägid, kuidas inimesed tulid pöördumisele ja said usklikuks, siis nad oskasid vaadata muusikastiilist ja vormist üle (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Arved Mägila (Toodo, 1995) meenutab, et Kuum ütles vajadusel, mida me valesti teeme, kuid alati toetades. „Kuum seisis alati meie eest, isegi, kui teised olid vastu,“ meenutab Ülle Ritsbek (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Ka Oengo andis noortele tegutsemisruumi, öeldes: „Tehke, aga ärge mulle kõigest rääkige, sest siis, kui minu käest küsitakse, saan vastata, et mina midagi ei tea“ (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Pastoritel tuli ju vastutus võtta ja aru anda, sest noortetöö oli vastuolus nõukogude võimudega. Oengo hindas rohkem noorte tegevuse vaimset külge, laulude sõnumit ja noorte tõsidust (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Samas olid vennastekoguduse taustaga koguduse liikmed kriitilised, sest nad pelgasid uue muusika ilmalikku mõju ja selle sobivust jumalateenistusele (H. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025; Elliott, 1991, 16).

Sela tegevuse algusaastatel, 1970ndatel, kuulusid Kuum (71) ja Oengo (63) märkimisväärselt vanema generatsiooni hulka ja suhtusid ansambli liikmetesse pigem

isalikult, siis pastor Olav Pärnamets kuulus ealiselt samasse põlvkonda Sela vanemate liikmetega. Näiteks oli Pärnamets toona 33-aastane ja vaid kaheksa aastat vanem Jaanus Kärnerist (25), mistõttu tema suhe ansambli liikmetesse ja muusikastiili oli ka teistsugune. Võimalik, et just see oli üheks mõjuteguriks. Tema jaoks oli probleem eelkõige muusika helitugevuses ja selle ülevõimendamises (O. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025), Sela liikmed aga ei näinud sellisel noortepärasel muusikal mingisugust probleemi. Olav Pärnamets (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025) tunnistab, et ta ei olnud tol ajal Jaanusega nõus ja palus, et Jaanus võtaks helitugevust vähemaks, aga „Jaanus oli ikka omaette pujään ka," tõdeb ta ja lisab, et tema arvates ei ole ka vaimulikult õige niimoodi, "elektrijaama jõul" kirikus "mööbeldada". Tihti keeldus Pärnamets juhatamast jumalateenistusi, kus Sela laulis (H. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025), samas, vaatamata isiklikule muusikamaitsele ei takistanud ta noorte tegevust ega seadnud neile otseselt piiranguid, vaid väljendas oma muret pigem delikaatselt. Pastorite seas kujunesid välja kaks leeri – toetajad ja vastased, mis ei jäänud muidugi märkamata KGB-le (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). KGB püüdis tekkinud pingeid ära kasutada, lootes, et mõni juhtidest hakkab nendega koostööd tegema, kuid neil tuli pettuda. Olav sõnas, et vaatamata vastuoludele, olid neil suhted Jaanusega vennalikud (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Võib öelda, et kõigest hoolimata kaitses Pärnamets Jaanus Kärnerit ja teisi Sela liikmeid ning keeldus nende vastu tunnistamast.

Kui pastorid oleksid Jaanuse kogudusest välja arvanud, siis KGB-l oleks olnud õigus ta kohe vangi panna, kuid Jaanus oli koguduse kaitse all (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Sama tunnistavad ka Pille ja Arved Mägila öeldes, et kogudus oli sel hetkel väga suureks toeks ja kaitseks (isiklik suhtlus, 29. november 2024).

Koguduse liikmete seas oli ka neid, kes pidasid Sela muusikat „kõrtsimuusikaks", öeldes: "Mis te tulete siia, minge kinno või tantsuõhtule", samas olid vanemaid inimesi,

kellele vastupidi niisugune muusika meeldis just võimsale helile. Nad istusid esimeses reas et näha ja kuulda, mis teenistusel toimub (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Oli neid, kes ei tulnud neljapäeva õhtustele teenistustele just muusikastiili pärast, kuid üldiselt mõisteti, et tegemist ei ole ainult muusikalise moega, vaid sügava usulise liikumisega (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025).

Tallinna koguduse juhatuses toimusid diskussioonid, kus arutleti, milliseid pille tohib kirikus kasutada ja kui valjult võib trumme mängida – kus jookseb vaimuliku ja ilmaliku muusika piir (H. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Ülle Ritsbek (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025) meenutab lugu, kui ta õppis muusikakeskkoolis, kus koguduse liige Raivo Kõrgemägi oli seal õpetajaks ning neil oli üks intensiivne vestlus ja arutlus vaimuliku muusika üle. „Muusika tegelikult ei ole midagi muud, kui vahend ja kui muusika on natukene "värvilisem", ega siis see kohe ilmalik muusika ei ole," sõnas Ülle (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Intervjuudest selgus, et uute muusikainstrumentide kasutamine pakkus koguduse keskel rohkelt kõneainet.

Arved meenutab, et jumalateenistustel tõsteti pidevalt üles küsimus trummide kasutamise üle ja seepärast osales ta mitmel nõupidamisel, kus arutati vajadust leida lahendus trummide liigselt valjule kõlale (Toodo, 1995). Arutleti ka selle üle, kas trummide mängimine kirikus on üldse kohane? Need aga, kes trummimängu pooldasid, leidsid toetust Piiblist (Ps 150:5 *Kiitke teda helisevate, kumisevate simblitega!*) (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Isegi elektrikitarri kasutuselevõtt 1970. aasta alguses tekitas palju kirikusisest diskussiooni, sest kitarri ei peetud õigeks pilliks jumalateenistustel mängimiseks (P. Mägila, isiklik suhtlus, 10. märts 2025). „Sellise noortepärase pilli kasutuselevõtmise järel oli trummide kirikusse toomine järgmine julge samm," lisab Pille Mägila (isiklik suhtlus, 10. märts 2025).

Esmaspäeviti toimus koguduses nn “vendade tund”, kuhu koguneti koguduses toimunu arutamiseks. Ükskord rääkis seal muusikast Leo Semlek, kes oli sügavalt sellise muusikastiili vastu (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Ta rääkis rütmimuusika, selle allikate ja mõju kohta, kuidas madalad helid mõjutavad inimeste psüühikat ja võimendavad seksuaalseid tundeid (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). “Semlek rääkis küll tarka juttu, aga kuna ta suhtumine oli negatiivne, siis me (Sela inimesed) ei suutnud seda vastu võtta,” ütles U. Looris (isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Sela pooldajaid leidus ka väljaspool metodisti kirikust, näiteks luteri usu kirikuõpetaja Hugo Valma kirjutab, kuidas ta võttis osa EMK Tallinna koguduse jumalateenistusest 17. märtsil 1975. aastal ning seal esines nii muusika kui sõnaga küllaltki moodsalt käituv 11-liikmeline ansambel Sela (Valma, 1976, 47–51). Temale meenutas Sela muusika Vana Testamendi templiteenistust, kuna ka seal mängiti taolisi pille (rääkides trummist) kõvahäälselt (Valma, 1976, 47–51) ning selline muusika talle väga meeldis (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025).

Tagantjärele tunnistavad ka Sela liikmed, et muusika oli tõesti selline „rock“ ning nad imestavad, kuidas kogudus selle välja kannatas (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Kõige olulisemaks peeti aga siiski seda, et inimesed said päästetud. Noored pöördusid Jumala poole ning iga teenistus tõi kirikusse uusi huvilisi (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Urve Pärnamets (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025) sõnas, et Selaga, nii nagu iga lapse sünniga, oli valu, võlu ja rõõmu. Lõpuks pidid ka kriitikud tunnistama, et vaimulik sisu ja südamehoiak kaalusid üles muusikastiili eripärad (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). 1977. aasta koguduse 70. juubeliteenistusel palus Olav Pärnamets Jaanuselt avalikult andeks oma varasema vastuseisu pärast (O. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025; H. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Selleks ajaks olid mitmed noored, kes olid pöördunud metodisti koguduse jumalateenistustel, kogudusest lahkunud (hinnanguliselt umbes 40%

noortest) ja liitunud Oleviste kogudusega (Elliott, 1991, 16). Nimelt Sela ärkamise käigus (*„Nad tegid nii“,* 2008, 18).

Ühiskonna reaktsioon ja tagakius Nõukogude Eestis

Sela ja Jaanus Kärneri tegevus ei jäänud üksnes Eesti piiridesse. Evangeelne muusika, mis algselt sündis Tallinna metodisti kirikus, levis kiiresti edasi – Moskvasse, Peterburi, Baltikumi teistesse linnadesse ja isegi kaugemale. Kärneri juhtimisel kujunes Selast üks olulisemaid sildu, mis ühendas lääne kristlasi ja Nõukogude usklikke. Koos muusikaga liikusid üle piiri ka Piiblid, teoloogiline kirjandus ning vaimulikud kontaktid – see oli põrandaalune, kuid väga aktiivne liikumine (Kärner, 2006b).

Ametivõimudele – eriti KGBle – olid niisugused tegevused suureks murekohaks. Nõukogude võimu strateegia oli selge, nad tahtsid lõhestada, mitte keelata (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). KGB rõõmustas, kui koguduses tekkisid sisepinged või vaidlused – see tähendas, et liikumine oli haavatavam (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Sela liikmed mõistsid seda ning õppisid aja jooksul olukorrale vastavalt käituma – kuidas ülekuulamisel käituda, suhelda ning kuidas mitte provotseerida ülekuulajaid, aga samas mitte ka alla anda (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Külalised välismaalt, kes osalesid jumalateenistustel ja palvekoosolekutel, tekitasid ametivõimudes erilist ärevust. KGB „silmad“ ja nende nuhid olid igal pool (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024) ning Sela inimesed tundsid juba nägupidi neid, keda oli värvatud infovahendajaiks. Ka usklikke inimesi kasutatid ära informatsiooni kättesaamiseks (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Lisaks lubatud jumalateenistustele ja palvekoosolekutele külastasid välismaalased ka koguduse liikmete kodusid – eesmärgiga koos jumalasõna jagada ja palvetada – siis nii mitmeski kodus tegid ametivõimus läbiotsimisi, sest see oli keelatud (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025).

Jaanus Kärner oli pideva KGB jälgimise all ning tema vastu tunti isiklikku huvi (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Toimus psühholoogiline terroriseerimine (O. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Just välismaiste kontaktide tõttu toimusid tihti läbiotsimised Jaanuse kodus, kuid tal oli oskus otsitavaid asju peita nii, et midagi ei leitud (T. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025). Olav ja Urve Pärnamets (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025) meenutavad lugu, kuidas kord oli Jaanus ilmunud nende koduuksele, paludes peavarju – „saba taga“, nagu tollal öeldi, sest teda jälitati juba mitmendat päeva. Olav oli muidugi ta sisse lasknud, temaga rääkinud ja palvetanud. „Kui keegi tuleb ühe mu karja lambale kallale, siis ma seisan alati ees,“ kaitstes Olav Jaanust olukordades, kus tal polnud kuhugi mujale minna (O. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025).

Jaanus Kärneri kodu otsiti mitmeid kordi läbi. Ta tegi juurdeehitusi abikaasa vanemate majas, Looga tänaval (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025) ning siis küsiti erinevate ehitusmaterjalide dokumente, et kindlaks teha, kust ta on need materjalid saanud. Sel ajal oli loodud isegi vastav üksus – Sotsialistliku omandi riisumisega võitlemise osakond – kes jälgis ja korraldas läbiotsimisi. Kui taheti kedagi vangi panna, siis leiti selleks ka põhjus (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). „Eriti raske oli see, kui võimud tulid ja tegid läbiotsimisi, pöörates majas isegi põrandalauad tagurpidi,“ sõnas Kärner (Niinemägi, 1996). Kõige sellega kaasnes ka vaimne surve, aga Jumal tegi imesid. Jaanus mäletab, et ükskord Jumal andis talle südamesse teadmise umbes 5 tundi enne läbiotsimist, et KGB tuleb ning ta oli selleks juba ette valmistunud. Jaanus sõnas: „Kui nad (KGB) tulid, siis ma läksin rõõmsa näoga uksele vastu ja ütlesin, et teate, ma juba ootasin teid“ (Niinemägi, 1996). See oli muidugi neile suur šokk, et läbiotsimise eelinfo on lekkinud ja KGB inimesed pidevalt survestasid Jaanust, et ta ütleks nime, kes selle info välja lobises. Jaanus oli siis tõsimeeli öelnud, et Jumal ütles talle seda (Niinemägi, 1996).

Taga ei kiusatud ainult juhtidega. Kannatada tuli ka neil, kes vaid korra kusagil Selaga kaasa laulsid (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Ühe teenistuse ajal Mere puiesteel torgati näiteks Rooside pere autol kummid läbi (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025), mõned kaotasid usulise tegevuse tõttu töökoha, teised pidid tegema valiku juba ülikoolis, kas muusikatöö kirikus või õpingud. Sama tunnistab ka Paljusoo, et mitmed pidid ülikooli pooleli jätma (2019). Koolide ja ametiasutuste surve oli reaalne – vale ideoloogiaga ja sobimatud inimesi endi keskel ei sallitud (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024).

Ülekuulamised ei olnud alati ametlikud, neid nimetati „vestlusteks“ (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Inimesi oli ülekuulamisele väga lihtne kutsuda, näiteks said sõjaväekutse ja pidid ilmuma sõjaväekomissariaati (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Vahel kontrolliti isegi jope taskuid, et olla kindlad, et seal ei ole mõnda salvestusaparaati (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Kõige sagedamini esitati küsimusi kontaktide, reiside ja muusika kohta (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024; U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). „Me käisime nii palju ülekuulamistel, et saime juba nende töö meetodistest ja viisidest ning süsteemidest aru,“ sõnas Luhamets (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Sela liikmed koostasid isegi juhendi, kuidas käituda ülekuulamisel. Selles oli kaks punkti: 1. Ära solva ülekuulajat vaid suhtu temasse lugupidavalt, sest ta teeb oma tööd; 2. Ole ülekuulajast madalamal, et ta ei peaks sulle alt üles vaatama, kuna siis ta suhtub sinusse palju paremini (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025).

Ülekuulamistel osales mitmeid kordi ka Arved Mägila ning vestluse sisust ei tohtinud ta kellelegi rääkida (isiklik suhtlus, 29. november 2024). Rääkimiskeeldu kinnitab ka Uno Looris (isiklik suhtlus, 20. märts 2025), kes kutsuti Selas tegutsemise tõttu 1987. aastal

esimest korda aru andma Kinokomiteesse. Keelust hoolimata pidas Uno vajalikuks jagada muret oma pastoriga ning koos temaga palvetada (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025).

Viktor Gurjev, kes oli Tallinna Riikliku Konservatooriumi rektor, kutsus 1977. aasta kevadel Pille Mägila välja sellepärast, et ta oli käinud Tartu Üliõpilasklubis koos Selaga laulmas (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Pille läks 1974. aastal õppima klassikalist laulmist, kuid pärast kohtumist Gurjeviga oli tal kaks valikut, esiteks, kas jätta kool pooleli, või teiseks, jätkata õpinguid tingimusel, et ta lõpetab igasuguse noortetöö tegemise ning Selaga enam esinemas ei käi. Pille tunnistab, et ta oma tõekspidamistest lähtuva otsuse ning kirjutas lahkumisavalduse. Hiljem on Sela liikmed küll talle öelnud, et ta oleks pidanud rohkem enda eest seisma (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024).

Sela muusikud said kannatada ka tööellu puutuvas, sest usklik olles võidi tööle suunamisel lisada toimikusse märkus: „ideoloogiliselt vale maailmavaade“ ja seetõttu ei oldud mõnikord sobiv isegi koristajaks (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024). Ajal, mil Ülle Ritsbek (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025) töötas Tallinna Muusikakeskkoolis kontsertmeistrina (aastatel 1974-75), hakkas Keskkomitee küsima kooli direktorit, miks teie koolis töötab õpetaja, kes on sellise ideoloogiaga? „Ükskord ütles direktor, et ma olen küll rahul teie tööga, aga kuna mind kogu aeg „pommitatakse“ ja kästakse, et ma teid vallandaksin, siis ma soovitan teil endal anda lahkumisavaldus. Sel juhul ei pea mingisugust vallandamise märget dokumentidesse jätma,“ sõnas Ülle (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Sarnaselt Pillega ei hakanud ka Ülle oma õiguste eest seisma, vaid lahkus ametikohalt ning asus klaveriõpetajana tööle tavakooli juurde kuuluvas muusikaklassis (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Sellel kohal sai ta töötada natuke üle aasta, kui sealne direktor, tõeline kommunist, ta enda juurde kutsus ja temaga kurjustades ütles, et tema arvates ei tohiks selline inimene töötada isegi nõudepesijana lasteasutuses (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025).

Katrin Rosenblad (Toodo, 1995) meenutab, et sel ajal, kui tema ansamblisse laulma tuli, siis võimud ei lubanud laulda kellelgi, kes polnud koguduse liige. Seda kinnitas ka Joel Luhamets (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025), et kord tuli Hugo Oengo enne teenistust tema juurde ja ütles, et kuna julgeoleku mehed on kohal, siis praegu võivad esineda ainult metodisti koguduse liikmed. „Kui sa tahad esineda, siis sa pead kirjutama avalduse, et sa tuled meie koguduse liikmeks," meenutab Joel Luhamets Oengo sõnu (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025).

Mõnel Sela liikmel tuli "maksta ka hinda" vabaduse kaotamisega, näiteks Vello Salumäe, Tiit Pädam (Sela kaastööline) ja Herbert Murd pandi vangi (J. Luhamets, isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025). Otseselt usulise tegevuse tõttu, Luhametsa sõnul, kelleltki vabadust ei võetud. „Julgeolekuinimesed pidevalt jälgisid ja soovisid saada informatsiooni, aga ega nad väga usuvastased ei olnud," sõnas Luhamets (isiklik suhtlus, 27. veebruar 2025).

Vaatamata raskustele, kirjeldavad Sela liikmed algusaastaid kauni ja õnnistuste rohke ajana, mis sest, et "nuhid" iga sammu püüdsid jälgida ja telefonikõnesid pealt kuulata (Pajusoo, 2019, 27). See oli üks rõõmus ja õnnistatud aeg, mil väga paljud tulid Jumala juurde (Pajusoo, 2019, 27). Kõik inimlikud katsumused jäid selle varju, mida Jumal ärkamise kaudu Eestimaal tegi.

ANSAMBLI VAIMSE MÕJU JA EDU VÕTI

Ansambel Sela kujunes omas ajas vaimseks ja kultuuriliseks nähtuseks, mille mõju ulatus väljaspoole Tallinna metodisti kirikut kaugemale. Alguses oli evangeelne töö suunatud peamiselt noortele, kuid see leidis tee ka paljude vanemate kuulajate südameni (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025).

Oluline ei olnud üksnes muusika ise, vaid see, kuidas ja kelle nimel seda tehti. Sela oli esimene omataoline ansambel kogu Nõukogude Liidus (H. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025; U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025; P. Mägila, isiklik suhtlus, 29.

november 2024; Elliott, 1991), kes mängis kaasaegset kristlikku gospelmuusikat, kaasates sellesse trumme ja elektrikitarre. Ühiskonnas valitsevale režiimile oli niisuguse muusika tegemine kirikus võõras (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Aga just see tegi Selast fenomeni – eeskuju, mille eeskujul tekkisid sarnased ansamblid Riias (ansambel Maranata), Moskvas, Leningradis (Valeri Barinovi vedamisel ansambel Trumpet Call) ja isegi Kiievis (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025; Niinemägi, 1996; Elliott, 1991, 10). Kärneri sõnul ei hoidnud Sela saadud teadmisi endale vaid jagas seda edasi (Niinemägi, 1996). Ka Eestis said paljud kogudused innustust, kus tekkisid uued muusikakollektiivid ja noorteansamblid, nagu näiteks Ezra ja In Spe (Elliott, 1991, 10; Välja, 2023, 20). Seal mõju ei avaldunud ainult välises tegevuses, vaid paljude ansambli liikmete sõnul sai selle töö ka isiklikul usuteekonnal määravavaks (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025).

Sela muusikaline tegevus oli tööriist, mille kaudu Jumal puudutas tervet põlvkonda inimesi just vaimsel tasandil - noorte jaoks oli see tee usuni ja paljudele vanematele usklikele kinnituseks, et vaimulik ärkamine võib tulla ka uute väljendusvormide kaudu.

Sela mõju Eesti kristlikule muusikale ja järgnevatele põlvkondadele.

Tänapäeva kristlikud noored kordavad oma tegevuses mõnes mõttes sama mustrit, mida läbis Sela rohkem kui pool sajandit tagasi. Pille Mägila (isiklik suhtlus, 29. november 2024) räägib, kuidas ta tunneb samastumist, kui ta näeb tänaseid Tallinna metodisti koguduse noorte kogunemisi, mis on täis 17–18-aastaseid noori, kes liiguvad vabalt erinevate koguduste ja konfessioonide vahel, võtavad sõna usus teemadel ja korraldavad üritusi. „See on märk, et aeg on küps, et vaimulik elu liigub edasi," sõnab P. Mägila (isiklik suhtlus, 29. november 2024). Ülle Ritsbek (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025) rõhutab, et muusika vorm ei ole kunagi kõige olulisem, tähtis on õige motiiv, siiras süda ja vaimulik sisu. Ta on seda meelt, et noortele võiks anda rohkem võimalust tunnistada ja aktiivselt osaleda jumalateenistustel: „See oleks elustav nii noortele kui vanematele koguduseliikmetele," sõnab

Ü. Ritsbek (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Kui Sela alustas muusikalise tööga, ei olnud ka nemad selles “pädevad” (Ü. Ritsbek, isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Uno Looris (isiklik suhtlus, 20. märts 2025) lisab muigega, et tema tehtud muusika oli kohati lausa “jubedus”. Jaanus ise ei olnud muusik, aga ta uskus, et oluline ei ole tehniline tase, vaid valmisolek muusikat teha (U. Looris, isiklik suhtlus, 20. märts 2025). Ülle lisab, et Jumal ei ole “stagnatsioonijumal” ning kogudus peab olema piisavalt tundlik, kuulama Jumala häält, mida Tema tahab teha (isiklik suhtlus, 24. jaanuar 2025). Heidi Pajusoo (isiklik suhtlus, 9. märts 2025) on tänapäeva noortest vaimustatud, „Nad on nii toredad,“ sõnab ta ja lisab: „Noored peaksid kuulma Jumala Sõna, mitte koguduse keskelt eralduma, ja samas tegema ka oma asju, oma ajale kohases vormis“ (H. Pajusoo, isiklik suhtlus, 9. märts 2025).

„Iga uue algatuse juures on natuke ka valu,“ ütleb Urve, teades, et Jumal ei keela sellist arengut (U. Pärnamets, isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025). Olav Pärnamets (isiklik suhtlus, 25. veebruar 2025) tõdeb, et Issand Jeesus on see suur Meister, kes suudab väga nigelatest asjadest midagi head esile tuua. Sela kujunemine jääb ajalukku pärandina, mille kohta võib öelda: „See oli enneolematu ajajärk, kus noored kasvasid“ (P. Mägila, isiklik suhtlus, 29. november 2024).

Sela edu võti peitub ainult ühes sõnas ja selleks sõnaks on Jeesus. Ansambel oli edukas, kuna nad palvetasid ja otsisid Jumalat ja Tema visiooni. Kõike, mida nad tegid, tegid nad otsekui Jumalale. Nende usuelu oli ehtne ja siiras, kartmata tagakiusu või raskusi, vaid nägid alti võimalusi Jumala Kuningriigi laiendamiseks.

KOKKUVÕTE

Käesolev uurimistöö analüüsis gospelansambel Sela ajalugu 1960ndatest 1980ndate aastateni ja selle mõju Eesti kristlikule kultuurile Nõukogude perioodil, asetades selle laiemasse, vaimuliku ärkamise ja noortetöö konteksti. Esitati kolm peamist uurimisküsimust: 1) mis inspireeris ansamblit alustama, 2) millised olid nende suurimad väljakutsed nii kirikus sees kui ka ühiskonnas tervikuna, ning 3) kuidas uudne muusikastiil mõjutas evangeeliumi kuulutamist, said vastuse. Allikmaterjalina kasutati intervjuusid Sela endiste ja praeguste liikmete tunnistusi, arhiivdokumente ning Jaanus Kärneri isiklikku kirjavahetust Hubert Jakobsiga.

Ansambel loodi 1968. aastal Jaanus Kärneri juhtimisel. Kärner oli ansambli vaimne ja organisatoorne juht – karismaatiline, prohvetliku visiooniga juht, kelle eesmärk oli kaasata noored kirikutöösse ning kasutada uuemat muusikat evangeeliumi kuulutamiseks. Sela oli esimene kooslus Nõukogude Liidus, mis tõi kristlikku konteksti kaasaegse helikeele nagu trummid, elektrikitarrid ja “musta” gospeli emotsionaalse esitluslaadi. See uuenduslik lähenemine tekitas vastakaid reaktsioone: noorte seas kujunes ansambel ülivõimsaks tõmbenumbriks, samas koguduseliikmete ja vaimulike seas tekitas see kahtlusi ja kriitikat seoses muusika sobivusega jumalateenistuse konteksti.

Sela tegevust iseloomustasid pidev palveelu, regulaarsed piiblitunnid ja oikumeeniline avatus. Koos musitseeriti, tunnistati, palvetati ja jagati oma igapäevaelus toimuvat, sageli väga keerulistes oludes. Vaatamata KGB jälitustele, ülekuulamistele, läbiotsimistele ja töö- ning õppimisvõimaluste kaotamisele usus pärast, püsis ansambel visalt oma kutsumuses. Nende looming, mis oli sageli salvestatud improviseeritud tingimustes, osaliselt ise ehitatud vahenditega, kandis jõulist vaimulikku sõnumit, mille keskmes oli alati Kristuse isik ja evangeelium.

Lisaks muusikalisele mõjule mõjutas Sela inimeste usuelu ja mõtteviisi, tuues värskust Eesti kirikumuusika maastikule. Nad sillutasid teed järgnevate põlvkondade noortetööle, tutvustasid lääne mõjujooni Nõukogude liidus ja lõid eeskuju uute vahendite kasutamise võimalustele. Sela pärand on elav ja kõnetab ka tänapäeva kogudusi. Küsimus ei ole muusika stiilis, vaid selle sisulises ja vaimulikus tähenduses. Nende teekond näitab, et kui evangeeliumit kuulutatakse siiralt, julgelt ja armastuses, siis suudetakse muuta ajalugu – isegi siis, kui kõik olud selle vastu töötavad.

Käesolev töö hõlmab endas vähest osa Sela tegevusest. Kindlasti on lugusid, tunnistusi ja materjale, milleni selle töö ei ulatunud etteantud mahu tõttu. Seega on edaspidi võimalik uurida edasi Sela tegevust sügavamalt, käsitledes ka ansambli tegevust iseseisvusperioodil, samuti kasutades väljastpoolt Eestit saadavaid allikaid, mis käsitlevad Sela tööd Nõukogude liidus.

SUMMARY

The History of SELA from the 1960s to the 1980s: The First Gospel Ensemble in the USSR

This thesis examines the historical development and cultural-spiritual impact of the Estonian gospel ensemble Sela, acknowledged as the first gospel group within the Soviet Union. The ensemble's emergence in 1968 occurred within the broader context of spiritual revival and youth ministry in Soviet-era Estonia, and it represented a significant departure from traditional approaches to evangelism.

The study focuses on three primary research questions: 1) What inspired the formation of the ensemble? 2) What were the main challenges encountered both within the church and the surrounding society? 3) How did the introduction of a modern musical style influence gospel proclamation? Methodologically, the research is grounded in qualitative inquiry, drawing on semi-structured interviews with former and current members of the group, as well as analysis of archival documents and private correspondence – particularly that of Jaanus Kärner, the ensemble's founder and principal leader.

Founded in 1968 under the leadership of Jaanus Kärner – a charismatic and visionary figure – the ensemble aimed to engage young people in the life of the church and to proclaim the Christian message through culturally relevant musical expression. Sela was the first known Christian group in the USSR to integrate contemporary musical elements such as drums, electric guitars, and emotionally expressive gospel styles, which were heavily influenced by African-American traditions. This innovation elicited mixed reactions: while some church communities embraced it with enthusiasm, others responded with concern or resistance. Nonetheless, Sela had a profound appeal among young audiences and served as an effective platform for evangelism.

Despite ongoing surveillance by Soviet authorities, including KGB interrogations and the loss of educational and employment opportunities, the ensemble persisted in its mission. Their recordings, often produced under improvised and self-built conditions, conveyed a clear theological message centered on the person of Christ. Beyond their musical output, Sela cultivated a culture of prayer, and shared Bible study, becoming a spiritual support system for many during times of political and religious pressure.

The ensemble's contribution extended beyond music; it significantly shaped youth ministry within the Estonian Christian context and helped introduce Western theological and musical influences under restrictive conditions. In doing so, Sela functioned as a bridge between the isolated Soviet Church and the global Christian community.

Although this thesis covers only the ensemble's early years, it offers a foundation for future research into the development of Sela during Estonia's post-Soviet independence period. Further exploration could also consider how gospel music more broadly influenced the cultural and spiritual landscape in Estonia during and after Soviet rule.

The findings of this study demonstrate that when the gospel is communicated with sincerity, creativity, and conviction – even under adverse circumstances – it can lead to lasting spiritual and cultural change.

ALLIKATE LOETELU

Ansambel Sela. (2025a, 30. mai). *Ansambel Sela 55* [Video]. YouTube. https://youtu.be/rF_glfPKJc4

Ansambel Sela. (2025b, 01. juuni). *Jaanus Kärneri mälestusõhtu* [Video]. YouTube. https://youtu.be/Pwggac1vn8o

Arhiiviseadus. (2019). Riigi Teataja, RT I, 13.03.2019, 33. https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019033

Aulis, J. (2012). *Eesti metodisti kiriku noortelaagrid aastatel 1980–1991*. [Diplomitöö, Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar]. RiksWeb. https://emkts.raamatukogud.ee/index.asp?action=104&tid=8947&qs=2410265914950218825#mt-2

Eesti NSV Justiitsministeerium. (1985, märts-aprill). Uusi normatiivakte. *Nõukogude õigus.* 2(110), 157. https://www.etera.ee/api/oai2/download/24782.pdf

Elliott, M. (1991). Methodism in the Soviet Union since World War II. *The Asbury Theological Journal*, *46*(1). https://place.asburyseminary.edu/asburyjournal/vol46/iss1/2

Eplik, V. (Saatejuht). (2024, 24. juuli). Eesti seitsmekümnendate psühhedeelne rokk [Raadio saatesari]. *Muusika nõudlikule maitsele*. ERR. https://vikerraadio.err.ee/1609393894/muusika-noudlikule-maitsele-eesti-seitsmekumnendate-psuhhedeelne-rokk

Jakobs, H. (2006) Kommentaarid artiklile: Jaanus Kärneri kirjad. *Usumaailm.* https://usumaailm.harta.ee/kommentaarid.php?kom_id=F7ACB27122&tuup=artikel&id=70&count=ei

Kiviselg, U. (1998, veebruar). Vaimuliku kasvamise tee. *Koduteel*, 35, 6–7.

Kroll, A. (2006). *Effataa ärkamine*. [Diplomitöö, Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar]. https://emkts.raamatukogud.ee/index.asp?action=104&tid=8887&qs=12421942263199701 4#mt-2

Kärner, J. (2006a, mai-juuni). Jaanus Kärneri kirjad. *Usumaailm / Charismata Ministries.* https://usumaailm.harta.ee/loe.php?tuup=artikel&id=70

Kärner, J. (2006b, juuni). Jaanus Kärneri kirjad II osa. *Usumaailm / Charismata Ministries.* https://usumaailm.harta.ee/loe.php?tuup=artikel&id=71

Nad tegid nii, nagu varem polnud tehtud. Sela 40. (2008, juuli–september). *Koduteel*, (90), 18–23.

Niinemägi, Ü. (Saatejuht), Kärner, J. (Vestleja). (1996). Mikrofon avatud: Jaanus Kärner meenutab põrandaaluse noorteliikumise algust 1968 ja edasi [Raadio saatesari]. *Gospelmaailm.* Raadio 7. https://archive.org/details/jaanus-karner-meenutab-porandaaluse-noorteliikumise-algust-1968-ja-edasi

Niinemägi, Ü. (Saatejuht). (2023, 13. november). Sõnumiga muusika. Teeme juttu ansamblist Sela [Raadio saatesari]. *Linnulennul*. Pereraadio. https://www.pereraadio.ee/uus/index.php?option=com_content&view=article&id=6584%3Alinnulennul-2023&catid=75%3Alinnulennul&Itemid=1

Pajusoo, H. (1998, veebruar). „Sela“. *Koduteel*, (35), 4–5.

Pajusoo, H. (2019, detsember). Esivanemate palve jõud. *Koduteel*, (135), 26–27. https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2019/12/0/17.1

Pajusoo, T. (2021, 23. november). In memoriam: Laas Helde. *Eesti Metodisti Kirik.* https://www.metodistikirik.ee/2021/11/23/in-memoriam-laas-helde/

Palmik, V. (Saatejuht), Looris, U. (Vestleja). (2025, 25. veebruar). KGB kiuste vankumatu usumehena – Uno Looris [Videosari]. *Meistri töökojas.* TV7.

https://www.tv7.ee/arhiiv/meistri-tookojas/kgb-kiuste-vankumatu-usumehena-uno-looris_p103840/

Prantsus, M. (Saatejuht). (2023, 4. november). Ansambel SELA 55. (ülesastumine Hagaste palvelas 27.08.2022). [Raadio saatesari]. *Muusika ja ülistus.* Pereraadio. https://www.pereraadio.ee/uus/index.php?option=com_content&view=article&id=6599%3A2023-01-03-16-48-58&catid=118%3Amuusika-ja-uelistus&Itemid=1

Rahvusarhiiv. (2021). *Juurdepääsu kord isikuandmeid sisaldavatele arhivaalidele.* 3. https://www.ra.ee/vau/upload/editor/day_210419/202104191953468621.pdf

Tambaum, K.-L. (2021). Eesti gospelmuusika tähendusest evangeelses kuulutustöös [Diplomitöö, Kõrgem Usuteaduslik Seminar]. https://kus.kogudused.ee/wp-content/uploads/2021/06/Karin-Liis_Tambaum_loputoo.pdf

Toodo, E. (Saatejuht), Mägila, A., Mägila, P., & Rosenblad, K. (1995, mai 28). Meenutusi Sela algusaegadest ansambli liikmetega. [Raadio saatesari]. *Gospelmaailm.* Raadio 7. https://archive.org/details/meenutusi-sela-algusaegadest-ansambli-liikmetega

Uku talu. (1976, august 3). *Koit*, (92), 3. https://dea.digar.ee/article/koit/1976/08/03/12

Valma, H. (1976). Meditatsioon Sela teemal. *Studia Methodistica: Teoloogilisi materjale iseõppijatele II.* 47-51 [Käsikirjaline väljanne]. Eesti Metodisti Kiriku kirikuvalitsus. https://archive.org/details/studia-methodistica-1976-009

Välja, I. (2023, detsember). Jumal laulu mul andis ... SELA 55. *Koduteel*, (151), 18–20. https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2023/12/0/13.1

LISAD

Lisa 1. Intervjuu küsimused Sela liikmetele

Sissejuhatus

- Meenuta viimast eredat mälestust ansambel Selast.

Ansambli kujunemine ja algusaastad

- Kuidas ja kellel tekkis idee ansambel luua? Mis oli selle idee algatuse taga?
- Mis teid inspireeris? Kes olid teie eeskujuks? (Nt USA gospelmuusika liikumised?)
- Milline oli esmane visioon ansamblist ja selle eesmärkidest? Kas ja kuidas see visioon aja jooksul muutus?
- Kui ansambli alustajad olid Jaanus ja Anne Kärner, siis kas ansambli realiseerijatel tekkis endal sama visioon, mis oli alustajatel? Kas Jaanus Kärneri visioon sai ka teie visiooniks?
- Millised olid suurimad takistused, millega algusaegadel kokku puutusite?

Muusika ja teoloogia

- Millist rolli mängis teie ansambli loomingus evangeelium ja kristlik sõnum? Millist sõnumit edastasid teie lood?
- Kas kirjutasite/laulsite ainult kristlikku muusikat? Ja miks just gospel?
- Kas teie arvates oli Sela muusika stiil alguses kiriku jaoks vastuoluline? (Kas muusika võeti koguduse keskel rõõmuga vastu või oli ka vastuseisu?) Milles see väljendus?
    - Kuidas suhtuti trummidesse ja muusikastiili, mis oli erinev traditsioonilisest kirikumuusikast?
- Kuidas on gospelmuusika levik aidanud kaasa evangeeliumi kuulutamisele Eestis?

Ajastu mõjutegurid

- Kuidas te suutsite tegutseda ja esineda Nõukogude Liidu ajal, kus kristlik tegevus oli tihti piiratud?
- Kas ja kuidas NSV Liidu KGB või muud ametkonnad püüdsid teie tegevust piirata? Näiteid/lugusid?
- Kuidas te reageerisite nõukogude aja poliitilistele ja kultuurilistele piirangutele? Kas oli ka hetki, kus tundsite, et ei suuda jätkata?
- Kuidas ansambel Sela liikumine saavutas edu ja kuulsuse üle terve Nõukogude Liidu?
- Millised asjaolud soodustasid Sela tegevuse arenemist äratusliikumiseks?

Lõpetus

- Kas soovitaksite midagi tänapäeva noortele ja muusikutele?
- Kas soovite midagi lisada?

Lisa 2. Intervjuu küsimused pastorile

- Kuidas ansambel Sela liikumine alguse sai?
- Kuidas kirik algatusse suhtus, kuidas toetas või milliseid näpunäiteid andis?
- Kuidas kogudus uue muusikastiili vastu võttis?
- Kas Selat võib nimetada noorteliikumiseks või mõju ulatus ka noortest kaugemale?
- Kas oli midagi, mis Sela juures ka häiris?

Lisa 3. Ajatelg Sela olulisematest sündmustest

Tabel 1

Kokkuvõtlik tabel ansambel Sela olulisematest sündmustest.

Aeg	**Sündmus/Pöördepunkt**	**Kirjeldus**
1960ndate lõpp	Esimesed sammud gospelansambli idee teostamisel	Jaanus Kärneri juhtimisel algas noorte kogunemine. Tõlgiti muusikat ja seati olemasolevaid, lauldi põhiliselt *a capella.*
31.05.1968	Esimene avalik laulmine Mere puiestee kirikus	Laulsid Jaanus ja Anne Kärner ning Enn Jürgenson.
1968	Järgmised avalikud laulmised Mere puiestee kirikus	Esitati laulud "Just a Closer Walk with Thee" ja "He Touched Me"; koosseisus Jaanus, Enn, Toomas ja Arved
1970ndate algus	Sela kujunemine	Harjutati Apteegi tänaval, astuti üles kogudustes, noorteõhtutel, pulmades, sünnipäevadel jne
1970ndad	Vastuseis Nõukogude võimu poolt: ülekuulamised ja pidev jälgimine	KGB katsed kontserte nurjata, ansambli liikmete osas ettekirjutused õppimisasutustesse
~ 1975	Esimeste helikassettide salvestused ja levitamised	Salvestati esimesed kassetid, mida müüdi käest kätte. Salvestuse võimaluse organiseeris Olavi Pihlamägi
1976	Via Avium	Andres Põderi tekstile põhineva muusikali

		„Viia Avium“ (ehk „Lindude tee“) salvestus (muusika Erkki-Sven Tüür)
8.–12. juuni 1978	Tallinnat külastas ansambel Living Sound	Kogu ansambli tehnika ja instrumendid jäeti Tallinnasse, mis võimaldas Selal kasutada pille, mida mujalt saada ei olnud
(26. detsember) 1978	Muusikal “Elav Vesi” (ehk „Living Water“)	Uudne sõnalis-muusikaline näitemäng
1970ndad-1980ndad	Mõju levik kogu NSVL-is	Selast sai eeskuju uutele ansamblitele (Riias, Moskvas, Kiievis), gospelmuusika liikumine laienes üle NSVLiidu
Detsember 1983	Jaanus Kärner emigreerub koos perega Ameerikasse	Ansambel läbis eksistentsiaalse kriisi – kuidas edasi minna.
~1983	Salvestused Apteegi tänava keldris	Rajati omalaadne „stuudio“ ilma korraliku tehnikata; kasutati loovaid lahendusi (klaasseinad, peeglid)
1988	Uue plaadi salvestus	Plaadi välja andmine kujunes märgiliseks sündmuseks ansambli jätkusuutlikkuses pärast Jaanus Kärneri lahkumist.
1980ndate lõpp–1991	Üleminek iseseisvusaega ja iseseisvuse taastamine	Sela tegutseb edasi, mõjutab noortetööd ja kristlikku muusikat
2000ndad–2020ndad	Jätkamine	Peetakse juubeleid, lauldakse juubelitel ja koguduse jumalateenistustel. Uus põlvkond jätkab noortetööd samas Vaimus.

Lisa 4. Väljavõte EMK kirikuvalitsuse protokollist 3. mai 1976

Väljavõte EMK kirikuvalitsuse protokollist:

> Metodisti Kiriku Valitsuse ENSV-s koosoleku protokoll **3. mail 1976**
>
> Koos: sup. H. Oengo, KV liikmed A. Kuum ja O. Pärnamets
>
> Juhatab: KV esimees H. Oengo
>
> Protokollib: J. Klementi
>
> Päevakorra punkt 3b: Ansambel „Sela“ küsimus.
>
> Kuulati: Sup. H. Oengo teatab, et Usuasjade Voliniku kaudu on saanud teatavaks, et ansambel „Sela“ on ilma eelneva nõusolekuta külastanud Haapsalu kogudust ja esinenud vaimulikul koosolekul. Seega on rikutud kehtestatud korda.
>
> Sup. H. Oengo teeb ettepaneku – teatada kõigile koguduste presbüteritele ja juhatustele, et ilma eelneva nõusolekuta Usuasjade Voliniku poolt, ei ole luba külla kutsuda ega anda esinemise luba ansambel „Selale“.
>
> Otsustati: Teatada kõigile koguduste presbüteritele ja juhatustele, et arusaamatuste vältimiseks, tuleb ansambel „Sela“ külla kutsumiseks ja esinemiseks taotleda eelnevalt nõusolek superintendendilt ja Usuasjade Volinikult ENSV-s.
>
> Sellest korrast tuleb edaspidi rangelt kinni pidada.

Lisa 5. Arhiivmaterjalid: pildid, kirjutised, muusika, videod, salvestused

- Ansambel Sela 55. Juubeliks kokku kogutud erakogu pildid (varasemast Sela kujunemise ajast). Pildid saadud Pille Mägila käest: https://archive.org/details/ansambel-selast-pilte-plakateid-ja-ajalugu

Foto 1. Ansambel Sela Mere puiestee kirikus

Foto 2. Ansambel Sela Mere puiestee kirikus

Foto 3. Ansambel Sela Apteegi tänava maja ees trepil.

Foto 4. Ansambel Sela Mere puiestee kirikus

Foto 5. Ansambel Sela grupipilt Mere puiestee kiriku ukse ees.

Artiklid ajakirjadest:

- Sela kohta ajakirjast Koduteel https://archive.org/details/sela-artiklid-ajakirjas-koduteel
    - Välja, I. (2023, detsember). Jumal laulu mul andis ... SELA 55. *Koduteel*, (151), 18–20. https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2023/12/0/13.1
    - Välja, I. (2020, märts). Väikegrupiosadus muutis minu saatuse. *Koduteel: Eesti Metodisti Kiriku ajakiri*, (136), 16–17. https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2020/03/0/11.1
    - Rahuvarm, U. (2007, juuli). In memoriam Jaanus Kärner: 13.02.1945 – 27.05.2007. *Koduteel*, 29–30. https://artiklid.elnet.ee/record=b2030668*est

- Bärenson, J. (2019, oktoober). Misjonikonverents Oleviste kirikus. *Teekäija: kristlik ajakiri aastast 1904: Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu väljaanne*, (7), 19. https://dea.digar.ee/article/AKteekaija/2019/10/0/10.1
- Riim, P. (2014, 20. juuni). Urmas Kiviselg on õnnelik, et Randvere kirikus saab kuulata eesti parimaid jutlusi. *Viimsi Teataja*, (12), 12. https://dea.digar.ee/article/viimsiteataja/2014/06/20/32
- Parts, P. (2010, 10. november). Valvake, et teid leitaks veatumana. *Eesti Kirik*, (45), 8. https://dea.digar.ee/page/eestikirik/2010/11/10/8
- Piirma, P., Luist, M., & Välja, I. (2024, märts). Muusikapäev. *Koduteel: Eesti Metodisti Kiriku ajakiri*, (152), 12. https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2024/03/0/12.3
- Topkin, R. (1989, 26. august). Tähistati piibli 250. aastapäeva. *Harju Elu: Harjumaa ajaleht*, (99), 1. https://dea.digar.ee/article/harjueluensv/1989/08/26/10
- Haamer, H. (2008, 16. veebruar). *Sakala*, (33), 10. https://dea.digar.ee/page/sakala/2008/02/16/9
- Jürma, E. (2020, märts). Aili ja Joel Raasik – südamega Eestimaa südames. *Teekäija: kristlik ajakiri aastast 1904: Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu väljaanne*, (2), 6–7. https://dea.digar.ee/article/AKteekaija/2020/03/0/7.1
- Pajusoo, T. (2021, september). EMK Pärnu Agape Kogudus – 100. *Koduteel: Eesti Metodisti Kiriku ajakiri*, (142). https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2021/09/0/13.1
- Pajusoo, T. (2021, juuni). Toomas Pajusoo – 75. *Koduteel: Eesti Metodisti Kiriku ajakiri*, (141), 14–16. https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2021/06/0/11.1
- Pajusoo, T. (2022, märts). Tallinna kogudus 100. *Koduteel: Eesti Metodisti Kiriku ajakiri*, (144). https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2022/03/0/14.1

- Saluraid, A. (2021, september). Anne Saluraid – aasta õppejõud. *Koduteel: Eesti Metodisti Kiriku ajakiri*, (142), 11. https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2021/09/0/10.1
- Mägila, P. (2023, september). Pille Mägila 70. *Koduteel: Eesti Metodisti Kiriku ajakiri*, (150), 25–27. https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2023/09/0/15.1
- Reinpõld, T. (2010, 20. veebruar). Joel Luhamets: "Ma ei mõista inimesi, kes kujutavad maailma ette Jumalata". *Vooremaa*, (21), 5. https://dea.digar.ee/page/vooremaa/2010/02/20/5
- Kuusk, K. (2018, jaanuar). Oleviste noortekoor meenutas kuldseid kuuekümnendaid. *Teekäija: kristlik ajakiri aastast 1904: Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu väljaanne*, (1), 14. https://dea.digar.ee/article/AKteekaija/2018/01/0/9.1
- Riim, P. (2014, 27. august). Urmas Kiviselg: meile antakse nii mõneski asjas märku. *Eesti Kirik*, (33). https://dea.digar.ee/article/eestikirik/2014/08/27/6.1
- Ilves, L. (2018, detsember). Leevi Reinaru – uuendusmeelne ja traditsiooni hoidja, jäärapäine ja usaldav. *Scripta annalia: EELK Lääne praostkonna aastakirjad*, (35), 4–5. https://dea.digar.ee/article/JVscriptaannalia/2018/12/0/10
- Pajusoo, H. (2019, detsember). Esivanemate palve jõud. *Koduteel: Eesti Metodisti Kiriku ajakiri*, (135), 26–27. https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2019/12/0/17.1
- Riim, P. (2006, 24. mai). Kõik mu elus on ime. *Eesti Kirik*, (23), 5. https://dea.digar.ee/page/eestikirik/2006/05/24/5
- Raave, R. (1997, 23. november). 90 aastat metodismi Eestis. *Sõnumileht: SL*, (281), 4. https://dea.digar.ee/article/sonumilehtsl/1997/11/23/4.3
- Tambaum, K.-L. (2021, september). Eesti gospelmuusika evangeelses kuulutustöös. *Teekäija: kristlik ajakiri aastast 1904: Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide*

Koguduste Liidu väljaanne, (6), 16–17. https://dea.digar.ee/article/AKteekaija/2021/09/0/11.1

- Hagaste palvemaja 100 aasta juubel 2022. (2022, 30. august). *Hiiu Leht*, (68). https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=hiiuleht20220830.2.8.1

Kuulutused:

- *Harju Elu: Harjumaa ajaleht*, (95), 4. veerg 2. (1989, 17. august). https://dea.digar.ee/article/harjueluensv/1989/08/17/13.2
- *Edasi: EKP Tartu Linnakomitee, EKP Tartu Rajoonikomitee, Tartu Linna RSN ja Tartu Rajooni RSN häälekandja*, (69), 8. (1990, 23. märts). https://dea.digar.ee/article/edasi/1990/03/23/27.3
- *Eesti Päevaleht*, (248), 10. (1996, 25. oktoober). https://dea.digar.ee/article/eestipaevaleht/1996/10/25/18.1
- *Eesti Kirik*. (2007, 23. mai). (21), 15. https://dea.digar.ee/page/eestikirik/2007/05/23/15
- *Nõmme Sõnumid*. (2004, 23. aprill). (8). https://dea.digar.ee/article/nommesonumid/2004/04/23/25.1
- *Eesti Kirik*. (2007, 7. veebruar). (6), 7. https://dea.digar.ee/page/eestikirik/2007/02/07/7
- *Eesti Kirik*. (2007, 5. detsember). (47), 11. https://dea.digar.ee/page/eestikirik/2007/12/05/11
- *Koduteel: Eesti Metodisti Kiriku ajakiri*. (2019, juuni). (133), 21. https://dea.digar.ee/article/AKkoduteel/2019/06/0/11.6
- *Saue Sõna*. (2014, 14. märts). (5), 14. https://dea.digar.ee/article/sauesona/2014/03/14/19.1

- *Saue Sõna*. (2013, 8. märts). (5), 11. https://dea.digar.ee/article/sauesona/2013/03/08/12.1
- *Sakala*. (2011, 13. august). (155), 9. https://dea.digar.ee/page/sakala/2011/08/13/13
- *Eesti Kirik*. (2010, 27. jaanuar). (4), 7. https://dea.digar.ee/page/eestikirik/2010/01/27/7
- *Sõnumitooja*. (2019, 19. juuni). (25), 11. https://dea.digar.ee/article/sonumitooja/2019/06/19/44.1
- *Hiiu Leht*. (2022, 23. august). (66). https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=hiiuleht20220823.2.12.1
- *Suveleht: Hiiu Leht* [ajalehe lisa]. (2022, 26. august). (11). https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=hlsuveleht20220826.2.3
- Eesti Metodisti Kirik. (2023, 29. november). *Muusikakollektiiv Sela*. https://www.metodistikirik.ee/2023/11/29/muusikakollektiiv-sela/

Muusika ja salvestused:

Jaanus Kärneri käsikirjalised noodimärkmed, algsed noodid ja kavad. Materjalid saadud Mägilate erakogust.

- https://archive.org/details/20250326-220259
- https://archive.org/details/20250413-131607
- https://archive.org/details/20250412-213028

Elav Vesi, 26.12.1978 https://archive.org/details/elav-vesi

Via Avium, 1976 https://archive.org/details/via-avium

Koondatud arhiivmaterjal:

https://archive.org/search?query=subject%3A%22ansambel+sela%22

Mobiiliga on võimalik leida ülal kirjeldatud arhiivmaterjalid (Mägilate erakogu pildid ja salvestused) allolevalt QR koodilt:

Videod:

Sela 55 juubeli tänuteenistus, 11.11.2023 https://youtu.be/rF_glfPKJc4

Jaanus Kärneri mälestusõhtu, 30.09.2007 https://youtu.be/Pwggac1vn8o